

DOMOVINA in KMETSKI LIST

Upravištvu in uredništvu »DOMOVINE«, Ljubljana,
Puccinijeva ulica št. 5, II. nad., telefoni od 31-22 do 31-26
Račun Poštne hranilnice, podruž. v Ljubljani št. 10.711

Izhaja vsak teden

Naročnina za tuzemstvo: četrtletno 4.50 L, polletno
9.- L, celoletno 18.- L; za inozemstvo: celoletno 30.40 L
Posamezna številka 50 cent.

Pregled vojnih in političnih dogodkov

Glavni stan Italijanskih Oboroženih Sil je objavil 19. januarja nasledno vojno poročilo:

Sovražne izvidniške oddelke so napadle in razpršile v zapadni Cirenaiki letalske sile,

ki so pričele znova močno napadati s strojnimi in bombami kolone sovražnih motornih vozil in oskrbovalna oporišča. Čeprav je še nadalje vladalo slabo vreme, so skupine nemških letal ponovno napadle naprave in letališča na Malti. Angleška letala so napadla Augusto in Sirakuzo ter so povzročila nekaj požarov, ki so bili pa takoj obvladani. Žrtev ni bilo.

Vrhovno poveljništvo nemške vojske je objavilo 19. t. m. vojno poročilo, iz katerega posnemamo: Pod vrhovnim poveljstvom pehotnega generala Mannsteina so nemške in rumunske čete v sodelovanju s skupinami letalskih sil pod poveljstvom letalskega generala Riharda Greima

po hudih bojih, ki so trajali več dni, vrgle sovjetske sile, ki so se izkrcale na južni obali Krima, nazaj in z odločnim napadom znova zavzele mesto Feodosijo.

Na vsem doneškem bojišču je sovražnik napadel z močnimi silami. Boji se še nadaljujejo. V srednem in severnem odseku bojišča so bile sovražniku pri njegovih nadaljnjih napadih prizadete znova hude izgube. Letalske sile so na morju pred Murmanskim z bombami poškodovale veliko tovorno ladjo. Bojna letala so bombardirala pristaniške naprave ob južnovzhodni obali Anglije. Bombe so zadele skladišče streliva na Shetlandskem otočju.

Iz Rima poročajo: Dne 18. t. m. je bila

v Berlinu podpisana vojaška pogodba med Nemčijo, Italijo in Japonsko,

s katero se določajo smernice za skupne operacije proti skupnemu sovražniku.

Iz Berlina poročajo: Neki vojni dopisnik piše v listu »Berliner Zeitung«, da so

zdajšnje operacije na vzhodnem bojišču značilne krajevne borbe za ureditev položajev, ki so bili doseženi v prejšnjem velikem napredovanju, pa zdaj naravno ne morejo tvoriti spričo ruske zime nove defenzivne črte.

Nemške čete nadaljujejo v raznih odsekih svoje ofenzivno delovanje kljub hudemu mrazu, da bi dosegle neogibno potrebno krajevno izboljšanje omenjenih položajev. V drugih odsekih so bile umaknjene napadalne kolone, ki so vdrle globoko v sovražno ozemlje, kajti ne gre za to, da se drži sleherni prej zasedeni kraj, temveč za to, da se olajšajo četam zimske defenzivne naloge, da lahko čete izkoristijo mir v teh mesecih.

Iz Rio de Janeira poročajo, da je tjakaj prišel podtajnik ameriškega zunanjega ministrstva Welles, ki je bil določen za predsednika

vseameriškega posveta, ki se je začel 15. januarja v brazilskem glavnem mestu Rio de Janeiru.

Po prihodu Wellesa na čelu velikega odposlanstva, je bil v glavnem že določen program vseameriškega posveta, ki se ga udeležuje 20 držav Južne Amerike. Program posveta vsebuje

Izredne podpore za kmetijsko pridelovanje v naši pokrajini

Visoki komisar je glede na izredni pomen kmetijstva v celotnem gospodarstvu naše pokrajine in glede na precej zaostalo zdajšnje stanje kmetijstva odločil naj se da izredna podpora milijon lir za izvedbo naslednjih del v izboljšanje in povečanje kmetijskih pridelkov v pokrajini:

A. Podelitev podpor do največ 50 odstotkov stroškov, ki jih imajo mali ali sredni posestniki in najemniki zemljišč, bodisi posamezno, bodisi v skupnosti za izvedbo izboljševalnih del, ki so: preoravanje, ureditev zemlje, izravnavanje, izkopavanje grmovja in skalovja, kopanje jarkov, odvajanje vode, na splošno vsa dela ki pripravljajo zemljo za kmetištvo in gradnja poljskih cest.

B. Podelitev podpor malim kmetom in najemnikom do največ 40 odstotkov stroškov za nakup orodja zlasti kmetijskih strojev. Prednost pri tem bodo imeli tisti, ki bodo kupovali sejavnike.

C. Podelitev podpor za povečanje reje kuncev.

D. Nagradno tekmovanje za pridelovanje semenskega krompirja tistih vrst, ki najbolj ustrezajo vsem pogojem v pokrajini.

E. Nagradno tekmovanje za zidanje gnojničnih jam.

F. Ustanavljanje poskuševališč in vzornih nasadov za pridelke, ki naj se v pokrajini povečajo.

Tako bo uspešno okrepljeno kmetijsko pridelovanje v pokrajini, in to posebno v krajih, ki so pobude najbolj potrebni.

Podeljevanje podpor za izboljševalna dela je namenjeno zlasti lastnikom travnikov v črnomeljškem okrožju, kjer bi bilo mogoče zelo obsežna zemljišča zlahka spremeniti v žitno polje, a so danes neobdelana.

Tisti, ki se mislijo okoristiti s podporami za izboljševalna dela, naj vložijo prošnje na kmetijski oddelek pri Visokem komisariatu in naj navedejo v njih tole:

Primek, ime, očetovo ime in bivališče prošilca, kraj, kjer leži zemljišče, ki naj se izboljša, površino zemljišča, domnevene stroške za delo, čas, v katerem bo delo izvedeno.

V okviru določenih zneskov bodo podeljene podpore ki bodo ustrezale izpolnjenemu delu in poprejšni ugotovitvi dela. Za podporo pri nakupu kmetijskih strojev je treba kmetijskemu oddelku poslati prošnjo in ji priložiti račune za stroje. Za podpore pri povečanju reje kuncev in za tekmovanje v pridelovanju semenskega krompirja in zidavi gnojničnih jam bodo v kratkem objavljena potrebna navodila.

Spremembe v prometu potniških vlakov

Od 19. januarja so začele veljati naslednje spremembe v prometu potniških vlakov:

1. Na progi Ljubljana—Vrhnika trg vozita spet dnevno redno mešani vlak št. 8034, z odhodom z Vrhnike trga ob 9.26 in s prihodom v Ljubljano ob 10.01 in mešani vlak št. 8033 z odhodom iz Ljubljane ob 11.15 in s prihodom na Vrhniko trg ob 11.50.

2. Na progi Novo mesto—Straža Toplice vozita spet dnevno redno mešani vlak št. 9536, z odhodom iz Novega mesta ob 14.40 in s prihodom v Stražo Toplice ob 14.58 in mešani vlak št. 9537, z odhodom iz Straže Toplice ob 15.27 in s prihodom v Novo mesto ob 15.45. Izostaneta pa na tej progi mešani vlak št. 9540, z odhodom iz Novega mesta ob 19.50 in s prihodom v Stražo Toplice ob 20.08 in mešani vlak št. 9541, z odhodom iz Straže Toplice ob 20.22 in s prihodom v Novo mesto ob 20.40.

3. Na progi Ljubljana—Zalog vozita spet dnevno redno potniški vlak št. 636 z odhodom iz Ljubljane ob 7.40 in s prihodom v

Zalog ob 7.55 in vlak št. 630, z odhodom iz Ljubljane ob 14.20 in s prihodom v Zalog ob 14.35. V obratni smeri vozita dnevno redno vlak št. 637 z odhodom iz Zaloga ob 8.05 in prihodom v Ljubljano ob 8.20 in vlak št. 613 z odhodom iz Zaloga ob 14.41 in s prihodom v Ljubljano ob 14.53. Na navedeni progi izostaneta potniški vlak št. 624.b z odhodom iz Ljubljane ob 8.05 in s prihodom v Zalog ob 8.19 in vlak št. 625.b z odhodom iz Zaloga ob 8.26 in s prihodom v Ljubljano ob 8.41.

× 25nadstropni nebotičnik so prepeljali. Pa ne v New Yorku, kakor bi mnogi kdo na prvi mah mislil, temveč v argentinski prestolnici Buenos Airesu. Za njegov prenos so se odločili zato, ker bi bili sicer ne mogli razširiti cest, ob kateri je stala zgradba. Nebotičnik so enostavno dali na kolesa in začeli vso to mogočno stavbo počasi premikati. Nekoč so sprva mogli premakniti le za en meter vsak dan, pozneje pa je šlo že nekoliko lažje. Delavci in seveda tudi inženirji lahko postavili že z dvema metroma. Vsega skupaj so ga premaknili za 60 metrov. Najzanimivejše na tem pri vsem tem dejstvo, da se pri prevozu nebotičnika ljudem, ki so v njem stanovali, ni bilo treba prav nič seliti.

× Silna zima na Švedskem. Iz Stockholma poročajo, da je nastopila na Švedskem zima z vso svojo neizprosno toplo. Toplina je padla ponekod na 25 stopinj pod ničlo. To naposled še ni toliko, če pomislimo, da je Švedska visoko gori na severu.

nasledne glavne točke: 1. vzporeditev skupne obrambe, 2. gospodarsko sodelovanje vse celine (Severne in Južne Amerike), 3. oskrba Združenih držav s surovinami, 4. vprašanje konvojev in ladij posameznih ameriških držav, 5. plovba južnoameriških ladij skozi Panamski prekop, 6. nadzorstvo političnega in trgovskega delovanja tujcev v posameznih državah, 7. preučevanje skupnih vprašanj za vzpostavitev svetovnega reda.

Varujmo se uši, ki prenašajo pegavi legar

Pri nas veljajo uši že od nekdaj za največjo sramoto. Narod namreč nadvse ljubi snago, prav tako se pa zdaj tudi zaveda, da mrčes prenaša kužne bolezni. Zaradi tega je uš gotovo najnevarnejši mrčes, ker edino uši prenašajo kužni pegavec ali pegavi legar.

Ta grozna bolezen je do 18. stoletja večkrat praznila tudi naše vasi, predvsem pa mesta. Posebno hudo pegavo kugo so naši kraji prestali ob koncu 16. stoletja ob času škofa Hrena. Za najostrejši boj proti kugam so tedaj Ljubljancem postavili »zdravstvene skrbnike«, ki so se latinsko imenovali »provisores sanitatis«. V splošno korist so imeli diktatorsko moč, da so lahko čisto zaprli in zaplankali ne samo posamezne hiše, temveč tudi dele mesta. Ob neki kugi je bilo več »ednov zaplankano vse šentpetrski predmestje. Ker se župan ni hotel pokoriti strogim odredbam zdravstvenih skrbnikov, so ga enostavno zaprli. Ti možje so v skrbeh za življenje občanov zmerom tvegali tudi svoje življenje, zato jih je pa prebivalstvo spoštovalo, podpiralo in ubogalo.

Ob kužnih časih nikdo ni smel v mesto ali iz mesta. Kadar pa v mestu ni bilo kuge, je za popotovanje vsakdo moral imeti zdravstveno spričevalo, ki so jih izdajali zdravstveni skrbniki in so veljali za potne liste. Da bi prosili Boga milosti in prizanesljivosti ter varstva pred kugo, so ljubljanski trgovci ustanovili bratovščino Odršenika sveta (Redemptoris mundi), ki je prirejala slavne pasijonske procesije ob velikih petkih prav zaradi molitve za odvrnitev kužnih bolezni. Podobico te bratovščine ljubljanskih trgovcev smo lani spoznali z velikonočnega voščila ljubljanskega župana ter čitali več o zdravstvenih skrbnikih in spričevalih.

Že ti zdravstveni skrbniki so z vsemi mogočimi sredstvi preganjali mrčes, čeprav še niso vedeli, da pegavi legar prenašajo samo uši. Pegavec se namreč ne naleze po zraku, ne z obleko, ne s hrano in ne z dotikom drugih reči, temveč samo tedaj, če uš z bolnika pride na zdravega človeka in ga ujé.

Že v starih časih so pa bile na mejah urejene karantene, kjer so ljudi, obleko in celo pisma razkuževali z vročino. Tako postajo za razkuževanje (desinfekcijo) smo imeli tudi na meji v Metliki, kjer so popotniki iz drugih dežel morali po več tednov ostajati v karanteni, pošta je pa morala dajati vsa pisma tej postaji. Pisma in obleko so okajevali na žerjavi, kjer so sežigali razne močno dišeče rastline in druge snovi. Vsako tako prekaženo pismo je bilo označeno z napisom ali posebnim žigom v italijanskem jeziku: **Netto fuori e dentro**.

S tem žigom označenih pisem je prišlo prav mnogo v Ljubljano, vendar so pa danes že velika redkost, še vedno pa zaradi vsebine žiga silno pomenljiva.

»Netto fuori e dentro« je najzanesljivejši recept zoper vse nalezljive bolezni in tudi zoper pegavo kugo ali pegavec.

Čisto zunaj in znotraj! nam je veleval ta žig pred stoletji, in to geslo nam tudi dandanes ukazuje najučinkovitejše orožje zoper kužne bolezni: čistost zunaj in znotraj.

V snažni hiši, kjer ne štedijo vode in metle, ki jo večkrat prebelijo, kjer zamažejo vse razpoke in pazijo na red, da cunje, smeti in perilo ne leže na kupih, se mrčes ne more zarediti. Ljudje, ki vsaj vsak teden oblečejo sveže perilo, se vedno kopljejo in umivajo po vsem telesu in češajo, ne bodo dobili uši.

Ne rečemo, da ni mogoče v obleko dobiti uši tu in tam, toda v snažnih hišah in na snažnih ljudeh se uši ne morejo razmnožiti. Zato se ne po deželi in mestu, kjer so vsa poslopja in vsi ljudje do skrajnosti snažni, tudi pegavi legar ne more razpasti v nevarno kugo.

Kakor smo že rekli, samo uš, okužena pri sebi krvi na bolnem za pegavcem lahko prenese bolezen v telo zdravega. Brez posredovanja uši se pegavec ne prenaša.

Pri tem pa moramo ugotoviti, da je razlika med ušmi, ki se zarede v laseh na glavi, in pa ušmi, ki se rede v perilu in obleki po truplu. Samo uši, ki se rede v perilu in obleki, prenašajo kugo pegavca.

Te uši se rede predvsem po notranjih plasteh perila in obleke, zlasti v gubah in šivih, kjer je večkrat vse potreseno z gnidami, ki so tesno prilepljene na blago. Na srečo pa ta uš pri navadni sobni toploti ne živi dalje kot 10 dni. Dobro si pa moramo zapomniti, da pri nizki temperaturi živi dalje časa. Tudi gnide ostanejo v mrazu dolgo časa žive.

Zato se tudi kužni pegavec navadno pojavi pozimi in proti pomladi.

Najhitreje preženemo uši iz perila in obleke z vročino. Suha vročina pri 60 stopinjah Celzija ubija uši v 45 minutah, vročina 80 stopinj pa uniči uši in gnide že v 15 minutah. Zelo hitro pokonča zalego vodena para. V eni uri se čisto znebimo uši tudi s pet odstotno razstopino lizola.

Vsaka gospodinja lahko prav naglo pokonča zalego že pri likanju perila in obleke z vročim likalnikom. Seveda pa mora biti likanje natančno in počasno, da so zlikani vsi šivi in

vse gubice ter na ta način doseže vročina likalnika vso zalego.

Formalinske pare, ki hitro ubijajo kali raznih drugih nalezljivih bolezni, so proti zalegi uši brez moči in učinka. Plini cianovodika, ki jih poznamo za posebno učinkovite pri razstenevanju, prav tako pa tudi plini žveplene kisline posebno hitro pokončajo zalego uši v perilu, obleki, posteljah in prostorih. Toda ta način desinfekcije ali razmrčenja je precej drag.

Razen najnatančnejše snage ni nobenega zanesljivega sredstva, da ne postanemo ušivi.

Zato moramo v dandanašnih izrednih razmerah posebno vestno paziti na snago ter do črke natanko izpolnjevati navodila in odredbe oblasti. Pri vsem tem se pa zavedajmo, da je uš v obleki prenašalka strašnega pegavca.

Seveda te grozne kužne bolezni pri nas ni. Ker pa vemo, da se najrajši pojavlja proti koncu zime, je tudi potrebno, da vemo vsaj nekaj o načinu njenega prenašanja — skratka: Snaga zunaj in znotraj! — **Netto fuori e dentro!**

Človek prenese silno vročino

Vroče vlažno ozračje je neznosnejše od suhe vročine — Ljudje, ki so prenesli 100 stopinj brez škode

Včasih preneseš hud mraz z lahkoto, včasih pa ti je manjši mraz skrajno neprijeten. Isto velja za vročino. So namreč okolnosti, ki občutek in učinek mraza in toplote po svoje oblikujejo. V francoski afriški koloniji Gabonu, južno od Kameruna, je vročina 40 stopinj dosti neznosnejša kakor v južnozahodni Afriki 50 stopinj. Tu ljudje prenašajo tudi še višjo vročino, celo do 60 stopinj. V Namilski puščavi, v Sahari in v puščavah Arabije in Perzije pogosto ni tolikšna vročina, a je človek težavnejše prenaša.

Evropci na svoji poti po teh vročih krajih popijejo zelo mnogo vode. Neki raziskovalec pripoveduje, da je v Sahari često popil kar po več steklenic vode drugo za drugo. Če začne vode primanjkovati, tedaj se Evropca poloti strašna žeja. Koža se posuši, oči postanejo krvave in solzne, jezik in ustnice pokrije kot vosek trda plast. Človek tedaj hitro omaga, pade na tla, izgubi zavest in kmalu umre.

Toda to velja samo za Evropce, ki niso navajeni na tamkajšno podnebje. Domačini so odpornejši in neovirano delajo dalje v žgočem puščavskem pesku, ne da bi čutili kakšno posebno nadlogo. Njihovo telo je čisto drugače ustvarjeno kakor naše. Narodi, ki tod žive, niso preveč mišičasti ljudje in jim zato zadošča pičila hrana. Zadovolje se tudi z nekaj dateljni na dan, če nimajo drugega.

Enako odporni proti vročini so tudi črnici. »Imel sem priložnost videti bušmana,« piše raziskovalec Werner, »da je vzdržal sedem dni naporne hoje v vročini 50 stopinj Celzija, pa ni umrl od žeje, čeprav ni imel s seboj nobene pijače.«

Isti raziskovalec je tudi pisal o tem, kakšno vročino prenese človeško telo, ne da bi bilo pri tem v nevarnosti. »Nekateri ljudje,« piše Werner, »so se izpostavljali izredno visoki vročini, ne da bi jim bila količkar škodovala. Na splošno se lahko reče, da človek lahko vzdrži celo četrt ure v ozračju, ki je segreto na 100 stopinj Celzija.«

Neki angleški zdravnik je zdržal dvajset minut v prostoru, v katerem je bila na 50 stopinj segreta para, in je mogel ugotoviti tudi, da živo srebro v toplomeru, ki ga je držal medtem v ustih, ni poskočilo nad 40 stopinj Celzija. Pri nekem drugem svojem poskusu je prenesel četrt ure toplino 55 stopinj in se tudi v tem primeru toplina njegovega telesa ni dvignila nad 40 stopinj.

V prostoru, kjer so v peči izredno močno zakurili, je neka družba vzdržala 20 minut pri toplini 66 stopinj. Vsi ti ljudje pa so bili pri tem tudi dobro oblečeni. S to skupino ljudi so naredili še en poskus. Postavili so jih na kraj, kjer je znašala toplina 90 stopinj, vztrajali so deset minut v vročini.

Pa to še vedno ni bil višek, kajti pravijo, da je neki dr. Salander vzdržal šest minut pri toplini 100 stopinj, torej v takšni vročini, ko celo voda zavre. Dr. Banks pa ga je še za eno stopinjo prekosil.

Pri teh poskusih se je tudi pokazalo, da človek prenese hujšo vročino, če je oblečen, kajti obleka ga v precejšnji meri varuje pred pekočim ozračjem. S tem je utemeljena navada tistih ljudstev, ki poleti in pozimi nosijo dolge kožuhe, ki jih varujejo pred hudim mrazom, a tudi pred neznosno vročino.

Poročajo pa še o hujših rečeh. Neki možak je leta 1829. šel pod nadzorstvom nekega londonskega zdravnika v peč, ki je bila segreta na 110 stopinj Celzija. V njej je ostal celih osem minut in je držal med tem časom v roki kozico, v kateri sta bila dva kosa govejega mesa. Ko je prišel spet nazaj iz peči, je bilo to meso že lepo pečeno.

Po rudnikih delajo rudarji dostikrat po celih dvanajst ur pod večjo toplino, kakor jo ima človekovo telo, pa se jim kljub temu nič hujšega ne zgodi. Vročini se privadijo in jo brez težav prenašajo. Finci in Rusi, ti mrzli ljudje, si navadno pripravijo parne kopeli, ki je tudi do 70 stopinj vroča. Kadar čutijo, da jim je le preveč vroče, gredo ven in se valjajo po snegu goli, da bi se ohladili.

V tistih krajih, kjer je vročina posledica tamkajšnega podnebja, se le po nekaterih krajih pripeti, da kažež toplomer 60 stopinj. To vročino ljudje prav lahko presenejo, zlasti če je zrak suh. Vlažen zrak pa že pri 30 do 40 stopinjah postane neznosen. V Bagdadu na primer laže prenašajo vročino 44 kakor v Basri 32 stopinj, ker je v Basri zrak dosti vlažnejši zaradi bližine morja.

× **Svojevrsna oporoka irskega kuharja.** V irski prestolnici Dublinu je nedavno umrl znameniti kuhar po imenu Jackson. Njegova oporoka je bila posebnost svoje vrste. V njej je Jackson najprej natančno razdelil sorodnikom svoje premoženje, na koncu listine pa je lastnoročno pripisal še tele vrstice: »Želim, da bi tudi po smrti koristil svojim someščanom. Ker sem spoznal, da nagrobni napisi, ki povečujejo vrline pokojnikov, ne dosega več svojega namena, odrejam, naj bo na nagrobnem spomeniku, na katerega bo vklesano moje ime, vdolana bronasta mrežasta vrečica. Moji dediči naj ne pozabijo vreči v to mrežico vsak dan eno izmed mojih kuharskih navodil. Zapuščam jih natančno 365, kolikor je dni v letu. Na spomenik pa naj jih zatikajo tako, da jih bo lahko vsak bral.« Če dediči ne bodo izpolnili Jacksonove poslednje želje, bodo morali vso zapuščino prepustiti dobrodelnim ustanovam.

Mali in veliki gospodar

Najvišje dopustne cene na trgu

Po razgovoru z zastopnicami in zastopniki rabnikov, pridelovalcev in prodajalcev je mestni tržni urad Visokemu komisariatu predložil najvišje dopustne cene za tržno blago v Ljubljani. Visoki komisariat je cene odobril.

Nove cene veljajo od ponedeljka 19. t. m. dalje, dokler ne izide nov cenik.

Najvišje dopustne cene so:

domači krompir na drobno 1.30, zelne glave na drobno izpod 10 kg 1, zelne glave na celulo 0.80, kislje zelje zeljarjev z obrtnimi listi na drobno 2.50, kmečko kislje zelje na drobno 2, repa na drobno izpod 10 kg 0.75, repa na debelo 0.60, kislja repa 2, rdeče zelje 2, otrebljeni ohrovt 2, rjane cime 2, brstni ohrovt 5, kolerabice 3, rumena kolerana 0.70, rdeča pesa 2, rdeči korencek brez zelenja 3, rumeno korenje na drobno 0.80, črna redkev 1.20, osnaženi hren 3, šopek zelenjave za juho s korenčkom 0.30, peteršilj 3, por 3, zelena 3.25, domača čebula 2, šalota 2, česen (25 glav na kilogram) 4, otrebljena endivija 3.80,

otrebljeni veliki motovilec 8, otrebljeni mali motovilec 12, otrebljeni domači njivski radič (vikorija) 4, v škafih in sploh siljeni radič (sul.) 10, mehka špinaca 4.30, liter suhih bezgovih jagod 6, kilogram suhega šipka 8, kilogram suhega lipovega cverja 20, lomača jabolka: I. vrsta: kanadke, dolenske voščence, renete (Harbertova, šampanjska, landsberška, kaselska in Baumannova) 4, II. vrsta: kosmači, zelenci, tačelčki, rožmarinčki, carjevič 5, III. vrsta: vsa zdrava drobna jabolka 4, domaći orehi na drobno 11, orehova jedra I. vrste 38, orehova jedra II. vrste 35, kuncji žive teže 10, jajca 1.75 lire za kos.

Kjer ni posebej naveden liter, veljajo cene za kilogram. Opozarjamo, da vse te cene veljajo samo za blago, pridelano v Ljubljanski pokrajini. Posebno opominjamo prodajalke in prodajalce, da mora biti po teh cenah napredaj vse blago v takem stanju, kakor je opisano v ceniku. Posebno pa opozarjamo prodajalke, da ne smejo hraniti blaga samo za izbrane kupovalke in ga prikrivati drugim.

— Proti boleznim in škodljivcem v sadovnjakih. Okrajni civilni komisar v Novem mestu g. dr. Griselli opozarja lastnike sadnih nasadov na natančno izvrševanje naredb o zatiranju škodljivcev in boleznih sadnega drevja. Zaradi splošne zanemarjenosti sadnih nasadov morajo lastniki in zakupniki sadnega drevja v teku zime odstraniti iz sadovnjakov vsa sadna drevesa, ki so suha ali starikava, s prekomerno visokimi vrhovi, ki so močno rakava ali napadena od zalubnikov, vrtnih zavrtcev, kaparjev in krvavih uši v takem obsegu, da ni mogoč drug način uspešnega zatiranja teh boleznih in škodljivcev. Prav tako se morajo odstraniti iz nasada vse suhe in pol suhe in od zalubnikov, vražjega grma in bele mele napadene veje, ki se morajo po odstranitvi takoj sežgati. Sadno drevje se mora očistiti tudi ma-

hu in lišajev. Staro skorjo, drevesne gobe, suhe in gnile plodove in vse odpadke je treba takoj sežgati. Porezati se morajo in takoj sežgati goseničja gnezda, ki so pozimi na vejah sadnega drevja, grmovja in živih mej. Okrajno glavarstvo bo proti vsem, ki ne bodo točno in pravilno izvedli v sadovnjakih gornja dela, uvedlo kazenski postopek.

— Zadrúžnoknjigovodski tečaj. Kmetijski oddelk Visokega komisariata priredi 27. in 28. januarja v Ribnici dvodnevni zadrúžnoknjigovodski tečaj za člane upravnega in nadzornega odbora posojilnic, ki so včlanjene v Zadrúžni zvezi in v Zvezi slovenskih zadrúg. Predavali bodo odposlanci kmetijskega oddelka Visokega komisariata v Ljubljani. Tečaj je za vso Ribniško dolino. Vodila ga bosta odvetnik g. dr. Janko Lavrič in g. Ivan Klun.

Slutnje...

Iz zapiskov starega gozdarja

I.

Jesensko jutro! Močvirno planoto, ki je bila porasla s starim hrastovim gozdom, je zavijala gosta megla. Svetloba mladega jutra je le z velikim trudom predirala mokro plast, ki je puščala na sleherni bilki in vejici težke rosn kaplje. In ta vlažna odeja je pokrivala planoto že več tednov zaporedoma.

Toda kljub tej vremenski puščobi je močvirno ravan oživljalo sleherni jutro veselo vriskanje drvarjev, ki so hiteli že ob prvem jutrnem svitu v gozd. Svoj vsakdanji kruh so si služili s sekanjem in obdelovanjem orjaških hrastov. Kot prvi se je vedno oglašil mojster in vodja »kompanije« France s svojim čistim, daleč naokrog se razlegajočim glasom, ki je veljal kot nekako znamenje za odhod k delu tudi ostalih v vasi stanujočih drvarjev. Francetovemu ukanju se je odzvalo z raznih koncev in krajev še več glasov, ki so se počasi pretvorili v posamično petje ali pa petje v »dve« ali »tre«.

V veselem razpoloženju so se lotevali dela. In ko je zapela sekira svojo pesem, so utihnili tudi drvarji, kajti drvar je pri delu molčec, kakor je molčec gozd, ki ga obdaja.

France je bil, kakor rečeno, duša vse kompanije drvarjev. Bil je vedno vesel in dovopen, zato ga je imel vsakdo rad. V vasi je posedal poleg majhnega zemljišča tudi prijazno kajžico. Ženka mu je bila Mica, skrbna in pridna gospodinja, ki je ljubila svojega »dedca« nad vse. Ljubila je tudi svoja otročiča, ki sta bila zdrava in brihtna, pa tudi razpo-

sajena kakor mladi mačici. Vse to je povečevalo zakonsko srečo, zato je bil France vesel in se ni dosti brigal za ostali svet.

»A danes? Zakaj ne vriska, čemu ne poje?« Tako so se izpraševali Francetovi tovariši, ko so veselo stopali preko močvirnih tal ter nehotno prisluškovali, kdaj se bo oglašil njih mojster, da bi mu takoj krepko odgovorili. A ostalo je vse tiho.

Prišedši drug za drugim na kraj dela so uzrli Franceta poleg ognja, sedečega na hrastovem parobku in zamišljeno zročega v plamene in dim, ki so se dvigali od goreče trhljadi. Klobuk je imel potisnjen globoko na čelo, a njegove sicer živahne oči so zrle brezizrazno v eno točko.

Tovariši mojstra so se začudili, kajti takega še niso nikoli videli.

Na vprašanja sploh ni odgovoril. Samo zdržnil se je in se stresel po vsem životu, kakor bi bil hotel stresti s sebi veliko breme; vstal je in velel tovarišem, naj se lotijo dela. Tudi Lojzetu, s katerim sta vedno skupaj delala, sta si bila dobra prijatelja in si medsebojno zaupala vse, ni hotel nič povedati.

»Pusti me pri miru!« je zarenčal z votlim glasom in potegnil z roko preko oči, kakor bi bil hotel zbrisati z njih moreče misli, ki so se mu vgnezdile v možganih. Vzel je v roko sekuro, se napotil k bližnjemu, za posekanje znamenovanemu drevesu in ga začel obsekavati.

Lojze mu je molče sledil in se lotil istega dela na drugi strani debela. Mogočnemu hrastu je zapela sekira mrtvaško pesem, Drevo

je bilo od spretnih rok kmalu zasekano in izpodžagano. Sledili so svarilni klici tovarišev. Samo še nekaj udarcev je padlo po zagvozdah in klinih in težko deblo se je začelo nagibati čedalje hitreje. Naposled je treščilo z vso silo na tla.

»Hvala Bogu!« je vzdihnil France. »Vidiš tale hrast sem vide! v sanjah in pretrpel grozne muke, kajti ležal je na meni in mi drobil kosti; a ni bilo nikogar, da bi mi pomagal, in y groznih mukah sem moral umreti... No, zdaj že počiva na tleh, ne bojim se ga več. V mene je spet posijalo sonce...«

Več ni spravil iz sebe, kajti v tistem trenutku je treščila na njegovo glavo debela hrastova veja, ki je obtičala na sosednem drevesu.

Tudi sicer zelo oprezni Lojze topot ni bil pogledal navzgor, da bi videl, ali jima ne preti kaka nevarnost, zato sta bila prezrla odkrnjeno vejo, ki se je zibala in počasi polzela navzdol prav nad njunima glavama.

Za Franceta ni bilo nobene pomoči več. Lojze, ki ga je veja tudi oplazila in podrla na tla, mu zlomila nogo in nekaj reber, je ostal po čudnem naključju še živ.

Uro pozneje se je pomikal po razmočenih ilovnatih tleh žalosten sprevod...

Gozdar, ki si je bil ogledal nesrečo na licu mesta, je pohitel naprej, da obvesti o strašnem dogodku vdovo Mico in oblastva. Ko se je približal koči, ga je že ustavila Mica s solzami v očeh: »Oh, že vem, čemu prihajate? Že v sanjah sem vas videla in čula, kaj mi boste povedali... France je...«

»Da, zgodila se je nesreča...« Več ni spravil iz sebe, kajti solze, ki so mu zalile oči, so mu ustavile tudi vse tolažilne besede.

Nekaj minut pozneje so ostavili molčeči drvarji pri hišici truplo njenega gospodarja.

II.

Jutro roso je že polizalo toplo jesensko sonce raz lesovje riže, po kateri so spravljali drvarji les. Stari akordant se je še enkrat ozrl na sonce, kakor bi bil hotel ugotoviti njegovo stanje, stopil nato na debelo skalo ter zavpil z daleč odmevajočim glasom: »Hob avf!«

Temu klicu so se odzvali vzdolž vse proge pri vseh »poštah«, koder so stali drvarji in pazili na redni potek rižanja, zaporedno ostali klici, ki so naznanjali konec rižanja.

Uro pozneje so bili že zbrani v drvarski koči ob plapolajočem ognju ter začeli pripravljati kosilo.

»Kje je pa Aleš?« se je oglašil mojster, ko je bil pregledal vrsto drvarjev in ugotovil, da še eden manjka.

»Ne vemo, ga nismo nič videli,« je odgovorilo več drvarjev.

»Gotovo je kam šel, kajti na moj klic se ni odzval in s svoje pošte sem videl, da ni bil zakuril običajnega ognja,« je pripomnil še mlad drvar Ferdo.

»Pa se mu vendar ni pripetila kaka nezgoda,« je pripomnil mojster. »Ječal je vso noč in mi je potem zjutraj rekel, da ga je tlačila mora celo noč.«

»Meni je pa pravil, da se mu je sanjalo, kako je šel za lastnim pogrebom,« je dejal drvar Andrej in se široko zarežal. Kuhali so naprej in se norčevali v domnevi, da bo »od more tlačeni« Aleš vsak trenutek stopil v koč.

Pojedli so in si prižgali vivčke, a Aleša še ni bilo v koč. Tedaj pa je zaskrbelo mojstra. Poslal je na Alešovo »pošto« mladega drvarja, da pregleda, kako in kaj.

Minilo pa ni četrte ure, ko se je čul iz jarka, koder je potekala riža, zategel glas. Mojster je stopil pred bajto in ponovil klic. Klic iz jarka se je ponovil nekam zateglo še dvakrat zaporedoma, kar je značilo pomoč.

»Nesreča se je pripetila. Fantje, na noge!« je rekel mojster.

Drvarji so planili iz koč in se napotili na glili korakov v dolino.

Ko so prišli na Alešovo »pošto«, se jim je nudil strašen prizor. Za skalo, ki je bila visoka nad dva metra, je čepel Aleš ves krvav. Na glavi mu je zijala velika rana.

Kako se je pripetila nesreča? To so ugibali celo gospodje od komisije, ki so prišli gledat na lice mesta.

Mojster pa je zvečer, preden so legli k počitku, dejal:

»Fantje, prav bi bilo, če bi zmolili en Očenaš tudi za zveličanje Aleša, ki je šel v sanjah za lastnim pogrebom...«

Mojster je molil naprej, drugi pa za njim.

III.

»No, očka, kam pa danes?« sem vprašal že priletnega voznika, ki je vozil leto in dan težke bukovne hlode iz gozda.

»Danes pa v resnici ne vem, v katero poseko bi se obrnil. Ves čas že premišljam, ali bi šel na Bohinjsko ravan ali na Lom. Danes me kar vleče v Lom in mi neki notranji glas veli, da bom imel od te vožnje tako velik dobiček da mi ne bo treba nič več trpinčiti svojega konja in samega sebe.«

»Storite, kakor hočete.« sem mu odvrnil, »vaša glava, vaš svet.«

Ce bi bil imel že tačas te življenjske izkušnje, kakor jih imam danes, bi bil odgovoril drugače. Toda bil sem še mlad in mi ni bilo v sanjah prišlo na misel, da bi se bil brigal tudi za skrivnosti, ki nam jih nudi življenje.

Dospelši v gozdarsko kočico sem sedel za pisalno mizo, da opraviš tekoče spise izvoženega materiala. Komaj sem pomohel pero v tintnik, ko je pridrvel v sobo, »kakor bi ga bil izstrelil iz topa, naš praktikant in z muko spravil iz sebe:

»Brž, brž, gospod gozdar, voznika Blaža je zasulo!«

Tekla sva v Lom, saj ni bilo do tja daleč. Naša pomoč je bila prepozna, kajti ostali vozniki so že potegnili truplo izpod debele plasti snega, ki se je vsula na Blaža, ko je vlek izpod nje les. Zdrobilo mu je prsni koš. Dihal ni več.

Vidite, dragi moji, tudi njegova slutnja se je uresničila: Odslej ni več trpinčil sebe, ne svojega konja...

IV

Ali vam naj podrobneje opišem težavno službo lovca, ki čuva svojo divjačino? Preveč bi bilo, zato omenim samo to, da ima lovec, koder uganjajo divji lovci svoje posle, že na tem svetu pravi pekel. Noč in dan zalezuje nepridiprave tako, da mu naposled izmogoajo zadnjo trohico življenjske sile in odpornosti. In, seveda, nevarnost mu preti vsak trenutek, saj ne ve nikoli, kje se bo treba pomeriti z nasprotnikom.

Ta težavni posel poklicnega lovca smo morali opravljati pred davnimi leti poleg gozdarske službe tudi v nekdanjem Trnovskem gozdu, kjer je opravljala posle lovskih tatov cela četa ljudi iz krajev ob Vipavi. Lov je imel v zakupu visok državni funkcionar, zato je bilo treba podvojiti sile, da nisi prišel v nemilost, zakaj nemilost je veljala takrat toliko kakor odslovitev ali pa premeščenje v kako odročno gnezdo.

Bilo je pred božičem. S tovarišem sva baš delala načrte, kje in kako naj izvršiva razkrinkanje najnevarnejšega lovskega tatu Laškarja, ko vstopi v sobo naš gozdni paznik in nama javi, da je prišel na sled dvema nezakonitima lovcema, ki sta že dvakrat streljala, a sam da ne opravi ničesar, ako mu ne nudiva pomoči.

Brez obotavljanja sva se hitro opremila. Naš logar je še omenil, da bi bilo dobro, ako bi jima zaprl pot pod Nagnovcem. Ta predlog pa je ovrgel naš vodja gozdar J., češ: »V sanjah sem dobil pod Nagnovcem kroglo skozi prsa. Živo slutim, da nam bosta lovška tatova napravila zasled prav na tem mestu, zato ju bomo rajši drugod nočakali.«

Sreča nam je bila mila. Brez boja nam je prišel v past najnevarnejši lovski tat s svojim nič manj nevarnim sinom.

Na dan razprave pred sodiščem pa so prišla na dan tudi nič manj važna razkritja. Od preiskovalnega zapora, morda tudi zavoljo drugega vzroka omeščani sinko starega lovskega tatu je sodnikom lepo povedal, da sta z očetom čakala v zasedi pod Nagnovcem na »jagrec« in da sta bila oba od člena takoj nanje streljati, kakor hitro bi se približali na strelno razdaljo. Oče da mu je še posebej zabijal, da mora, ako se pokaže gozdar J., posebno dobro pomeriti, da bo že enkrat da »gmahe«.

Ko sva nato sedela s tovarišem pri čaši piva »Pri roži« v Gorici, me je ta potegnil za

rokav in pomenljivo rekel: »Slutnje in sanje so tudi včasih kaj vredne! Vidiš, če bi se tačas ne oziral nanje, Bog vedi, če bi danes sedel tukaj in pil pivo.«

»Najbrže ne ti, ne jaz,« sem mu odvrnil, kajti predobro sva poznala oba lovška tatova in njuni puški, ki se nikdar nista oglasili zaman.

V.

Med zapuščino, ki sem jo moral prevzeti v novem gozdnem okolišu, je bila tudi stara Meta. Ta ženska je bila nekak revirni inventar. Zato so jo zaposljevali po večini v gozdni drevnici in v nasadih, včasih pa tudi pri kakem kmetijskem delu. Poleg obilice slabih lastnosti je imela to dobro stran, da je bila molčeča in zmerom zatopljena v misli.

Nekega jesenskega jutra smo napravili lov. Pred gozdarsko hišo je bilo zbirališče lovcev. Ob napovedani uri je bilo pregledano število lovcev, določene so bile številke stojišč posameznim lovcem in nato smo odkorakali k lovišču.

Nismo bili niti na pol pota, ko nam pride nasproti stara Meta in nam zaželi dobro jutro in obilo sreče.

Ce bi bila ženska tiha, no, bi bili lovci še nekako zadovoljni. Krepko bi bili še enkrat potegnili iz svojih čutaric, pa bi bil »urok stare ženske panan«. Toda želela nam je srečo, kar pomeni v lovski babjevernosti višek smole.

Konec lovske jeze je bil ta, da se je lotilo nekaj lovcev, ki so bili o bližajoči se nesreči povsem prepričani, stare Mete in jo začelo obdelovati s pestmi. Še cuki so se zaganjali v ubogo žensko. Meta je prestregla nekaj batin, in le nagli tek jo je rešil iz območja hudih možakov.

Ob usodnem trenutku pa je bila padla iz Metinih rok cula, v kateri je imela zavito svoje siromašno kosilce. Da bi ne bila prišla cula v zobe sestradanim cuckom, sem jo pobral. poklical Meto in ji šel naproti, da ji izročim njeno lastnino. Starka se je jokala. Vzela je svojo culo, a jaz sem jo poučil, naj se v bodoče izogiblje lovcev in naj jih nikar ne ogovarja, češ, da je naravnost izzivanje, če starejši ljudje voščijo srečo lovcem.

Meta pa je samo pokimala, si obrisala z dlanjo debele solze in rekla:

»Nesrečo boste imeli danes. Da pa bi ublažila to, kar se bo zgodilo, sem vam voščila srečo. Pazite se!« Zasukala se je in odšla.

Prvi pogon sem zastavil in dal znamenje za začetek. Nič ni potekalo prav. Psi so sicer lovili in gonili, a vse je šlo nazaj ali pa jo je drla divjačina tako neugodno skozi strelce, da so le-ti samo vrtali luknje v prazno. Uspeh prvega in po naše najboljšega pogona je bil: dva obstreljena psa.

Pri drugem pogonu je streljal neki nepreviden nedeljski lovec po strelski črti. Strel je bil navdan. Izstreljene šibre iso pogodile lisice, pač pa dva lovca; enemu je zdrobilo na nosu ščipalnik in ranilo oko tako, da je takoj izteklo, drugemu pa je priletela šibra v koleno in smo ga morali odnesti.

Sam bi jo bil najbrž še huje izkupil, če bi ne bil previden. V trenutku namreč, ko sem videl, da je vrgel lahkomišelni lovec puško k licu, sem se hitro vrgel na tla. Komaj sem se dotaknil tal, je že počil strel in ves izstrel je siknil preko mene. Če ne bi bil že ležal na materi zemlji, bi me bil zadel strel v polno. Po nič kaj prijaznem razgovoru z neprevidnim strelcem in po njegovi takojšnji odsloovitvi smo sklenili, da lov prekinemo in da ga ponovimo pozneje.

Vsa nesreča se je seveda pripisovala Meti in vsakdo je vedel povedati kako zgodbo, ki je bila v zvezi s srečanjem stare ženske.

Pa to še ni bilo vse. Ogorčeni lovci so se vrgli z vso jezo v najbližnjo gostilno, kjer so uničili precej božje kapljice. Okajeni so se potem spravili na voz, da se odpeljejo domov. Ker pa je bil voznik tudi precej nakresan, je bilo docela v redu, da ni vozil samo po cestnem tiru. Tam pa, kjer je bila priložnost najlepša, jih je seveda vse skupaj zvrnil preko pobočja v precej veliko žabjo lužo. Ranjeni so bili bolj ali manj vsi. In spet so preklinjali staro Meto.

Ko sem pa nato pregledoval drevnico in omenil Meti našo lovsko nesrečo, je rekla resno:

»Kaj hočem, saj sem že v naprej vedela, kaj se bo zgodilo. Pa vam lovcem kaj praviti, pomeni isto kakor lisici nastavljeni zanjko tako, da bi se vjela za rep. Ej, tudi stare babe kaj vemo in marsikaj že v naprej vidimo, pa... Nagnila se je nad leho in njeni prsti so začeli jezno grebsti med plevelom.

VI.

Odpravil sem se, da priklidem pred cev kakega srnjaka s pomočjo »ljubezenske piščalke«. Med potjo sem stopil še v drevnico, kjer je delala stara Meta. Preden pa sem šel, sem še vprašal Meto v šali: »No, Meta, ali bo danes kaj?«

»Danes? Nič ne bo, ker bo že drug pred vami. Toda jutri zjutraj dobite dva. Se priporočam za jetra.«

Smeje sem sam šel svojo pot. Kaj pa ve ta stara Meta!

Piskal in klical sem tako presunljivo na najboljših točkah, da bi moral ganiti najtrše srnjakovo srce, a zaman.

Na blatni gazi pa sem naletel na odtis čevljev, ki so se mi videli zelo sumljivi.

Ko sem ogledoval sled, je počil strel nedaleč od mene. Jadrno sem tekel proti smeri, odkoder sem slišal pok. Kajpak, že naslednji trenutek sem naletel na našega preljubeznjivega sosedo, ki se je pogosto zmotil in ni vedel, kje poteka meja lovišča. Reči nisem smel nič, kajti gospod sosed je bil ugleden veljak, in če se mu je zamerila kaka uboga para, stoječa v državni službi nekdanje Avstroogrsk, potem je ta para lahko pričakovala, da dobi lepega dne brzojavko, da je po potrebi službe odslovljena ali upokojena. Pa sva se razšla z obrazi najodličnejšega mešehojnega spoštovanja.

Jezilo me je in klet sem kakor istrski jesihar, vendar toliko tiho, da me ni slišal gospod.

Naslednje jutro, ko se je pomiril vihar v mojih prsih sem imel v resnici veliko srečo. Plazil sem se ves čas ob meji mogočnega sosedo in mu izpulil s svojo čarodejno piščalko dva krasna rogovilarja.

»No kaj pravite moji napovedi? Ali se boste še norčevali iz mene?« me je vprašala Meta, ko sem jo poklical v gozdarsko hišo.

»Vaše slutnje so dobre, Meta! Želel bi, da bi mi še večkrat tako lepo prerokovali,« sem ji odvrnil in praktikant ji je nabasal v košaro drobovine, da jo je komaj odnesla.

»Boh lonaj,« so bile njene zadne besede.

Ves teden nato je Meta cvrla, ne da bi bila prišla v tem času na dnino.

Prerokovala mi je še večkrat in priznati moram resnici na ljubo, da je skoro vsakikrat zadela v črno zlasti takrat kadar je napovedala smolo.

Slivester

Važno obvestilo

Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino obvešča, da so glede na dogovore, sklenjene med italijansko in nemško vlado, pooblaščen likvidirati svoja premoženja na ozemlju bivše Jugoslavije, zdaj priključenem Nemčiji, in prenesti čisti izkupiček Slovenci:

a) ki so dne 1. aprila l. 1941-XIX. bivali na ozemlju bivše Jugoslavije, zdaj priključenem Italiji;

b) ki so se tukaj rodili in ki so bili dne 1. aprila l. 1941-XIX. semkaj pristojni, pa so se pred 10. decembrom l. 1941-XX. preselili v Italijo iz pokrajin bivše Jugoslavije, zdaj priključenih Nemčiji, in so izjavili pred pristojnimi italijanskimi oblastmi, da si želijo ustanoviti svoje stalno bivališče v Italiji pod pogojem, da jim bo pozneje priznana državljanstvo.

Osebe, ki nameravajo uveljaviti svoje pravice glede premoženja na podlagi zgoraj navedenega dogovora, morajo v roku enega meseca, a najkasneje do 30. januarja l. 1942-XX. poslati Visokemu komisarju za Ljubljansko pokrajino izjavo v dveh enakih izvodih, potem ko je župan občine njihovega bivališča na samih izjavah potrdil točnost prijavljenih osebnih podatkov.

Tiskovine za izjavo dobijo prosilci pri mestnem poglavarstvu v Ljubljani in pri okrajnih glavarstvih, pri katerih lahko dobijo tudi potrebna pojasnila.

Ljubljana, 20. decembra l. 1941-XX.

Visoki komisar Emilio Grazioli

Maurijeve:

Živa in mrtva

Roman

»Ubogi Andrej,« je vzkliknila Beatrica. »Preživel je hude dneve, a upajmo, da je po vaši zaslugi pozabil nanje. A kako se razumeta z gospo Opravilovo?« je naglo vprašala.

»Dosljej še nisem imela dosti opravka z njo; malce se je bojim.«

»To Vam rada verjamem,« je prikimala Beatrica. »Na vašem mestu bi se držala čim dalje od nje. Nadajmo se, da se bo sčasoma spametovala. Strahovito je ljubosumna.«

»Čemu bi naj bila ljubosumna?« se je začudila Irena. »Zdi se mi, da Andreju ni preveč pri srcu...«

»Ljubi otrok, ne gre za Andreja! Da boste boljše razumeli: že sama misel, da ste tu, ji je neznosna. Oboževala je Rebeko.«

»Zdaj mi je seveda vse jasno,« je odvrnila Irena.

»A tu so naši gospodje!« je zaklicala Beatrica proti možem, ki so prihajali za njima. Frank Pelhani se je poslovil, ostali pa so posedli pod košat kostanj. Veter je potihnil in nastalo je tiho, dremavno popoldne. V košatem vrhu kostanja so brenčale čebele. Čez travnik je priletel drozd in sedel na dišečo vejo magnolijevega grma.

Naposled se je poslovila tudi Beatrica in Viktor. Irena in Andrej sta gledala za njima, dokler jima ni avtomobil izginil izpred oči.

»Hitro si pojdi po plašč, pojdeva se sprehajati,« je rekel Andrej. Bil je bled in utrujen.

Šla sta preko travnika in zavila v gozd. Jasper je nemirno tekal pred njima z gobcem pri tleh. Zavila sta po ozki poti na levo in Andrej je dejal: »Tu bova prišla do zaliva, o katerem sem ti bil pripovedoval, in tam boš čutila, kako diši neko cvetje.«

In kar naenkrat sta stala na robu gozda, steza se je vila naprej proti zalivu in tla so bila na gosto posejana s cvetjem.

Zrak je opojno dišal, vseokoli je bila tišina, in ko je Andrej izpregovoril, je bil njegov glas tih in topel:

»Ta kraj imenujemo Blaženi zaliv.«

Dolgo sta molče in polna občudovanja gledala na dišeče cvetove, ko pa sta se ozrla okoli sebe, ni bilo nikjer več psa. Klicala sta ga in mu žvižgala, a zaman. Šla sta naprej proti zalivu in Irena se je zazdelo, da sliši od neke izza skale, ki se je dvigala na desnem bregu zaliva, kratko, ostro lajanje. Naglo je krenila po polzskem produ proti skali.

»Pojdi nazaj! Kam greš? Pusti psa, naj sam skrbi, kako bo prišel nazaj!« je zaklical za njo Andrej. A Irena ga ni hotela slišati in je šla naprej proti mestu, odkoder se je slišalo lajanje. Ko je prišla na vrh skale, je s strahom opazila pred seboj drugi zaliv, v katerem je bil zgrajen majhen valolom. Tam je stal moški, morda ribič, in pes je nemirno skakal okoli njega in lajal nanj.

»Jasper, pridi sem!« je zaklicala Irena s skale. Ozrla se je, a Andreja ni bilo nikjer videti. Sama se je spustila po skali proti novemu zalivu. Ko jo je moški zagledal, je dvignil glavo in Irena je videla njegove majhne, idiotske oči in okrogla usta, iz katerih se je cedila slina.

»Iščem školjke, že od jutra jih iščem,« je rekel norec.

»Pridi. Jasper, pozno je že, domov morava,« je klicala Irena psa, ki se ni niti zmenil zanjo.

»Imate kos vrvice?« je vprašala norca.

»Kaj?«

»Vprašam vas, ali imate po naključju kos vrvice, da privežem psa,« je ponovila vprašanje.

Norec pa je odkimal: »Nobenih školjk ni, že od jutra jih iščem...«

Na bregu je stala koliba in Irena je stopila vanjo v nadi, da bo tam našla kos vrvi. Prostor, sredi katerega se je znašla, je bil lepo opremljen, kakor bi nekdo tu prebival. A tla, pohištvo in vsi predmeti so bili pokriti z debelim slojem prahu. Ko je našla kos vrvi, se je vrnila na breg, kjer je še vedno stal norec.

»Ona ne hodi več tja,« je blebetal norec.

Irena se je s psom vrnila k Andreju, ki jo je še zmerom čakal na istem mestu v Blaženem zalivu. Krenila sta nazaj proti domu. Andrej je z dolgimi in hitrimi koraki stopal po strmini navzgor.

»Za božjo voljo, stopi vendar hitreje!« je zaklical Ireni, ki je s težavo vlekla psa za seboj.

»Ti si kriv, če zaostajava; čemu pa tako hitiš,« je odvrnila.

»Če bi me bila ubogala in ne bi ko nora plezala po tisti skali, bi bila zdaj že doma.«

»Misliha sem, da boš prišel za menoj, ko sem šla iskat psa.«

»Čemu neki bi se moral še jaz utrujati zaradi tega bedastega psa!«

»To praviš zato, ker nimaš nobenega boljšega odgovora!«

»Dragica, čemu pa, misliš, bi se moral izgovarjati?«

»Morda zato, ker nisi šel za menoj čez skalo.«

»A kaj misliš, kakšen vzrok naj bi imel, da nisem hotel k drugemu zalivu?«

»Kako naj jaz to vem Andrej? Saj ti ne vidim v srce! Vem le, da nisi hotel tja. Videla sem ti to na obrazu.«

»Kaj si mi videla na obrazu?«

»To, kar sem ti pravkar rekla. A pustiva to neumno prerekanje!«

»Tako pravijo vsi ženske, kadar jih razum pusti na cedilu. Dobro, vedi torej, da zares nisem hotel k drugemu zalivu! Je zdaj tvoja dušica mirna? Če bi imela ti takšne spomine, kakor jih imam jaz, bi se prav tako izogibala teh krajev.«

S pepelnatostivega obraza so mu strmele izbuljene, uboge oči, polne tistega čudnega izraza kakor takrat, ko ga je bila prvič srečala. Prijela ga je za roko:

»Andrej, nočem te gledati takšnega! Ne smeš biti takšen! Preveč me to boli. Odpusti mi...«

»Morala bi bila ostati v Italiji. Nikdar se ne bi bila smela vrniti sem v Dubravico. Moj Bog, kakšen bedak sem bil, da sem se vrnil semkaj!«

Molče sta šla čez travnik proti hiši. Andrejev obraz je bil trd in brezizrazen. Šel je naravnost v knjižnico in naročil južino. Ko je Irena vstopila, je že sedel na stolu s časopisom v roki. A ni čital. Stopila je k njemu in mu položila glavo na rame:

»Ne jezi se več name, prosim te!«

»Saj se nate sploh ne jezim,« je dejal utrujeno.

»O, pač! Vznemirila sem te, in to je isto, kakor če bi te bila razjezila. Čutim, da je vse v tebi ena sama rana, ena sama bolečina. Ne prenesem tega. Tako zelo te ljubim.«

»Res?« je rekel. »Zares?« Objel jo je in njegove temne, nezaupljive oči, podobne očem trpečega, prestrašenega otroka, so jo izpraševale isto.

Dolgo Irena ni mogla pozabiti prestrašenih oči, ki jih je imel Andrej tistega popoldneva, ko sta se bila vračala s sprehoda iz Blaženega zaliva, ni mogla pozabiti njegovega vzklika: »Boj Bog, kakšen bedak sem bil, da sem se vrnil sem!«

Nekega dne se je vračala z obiska od gospe generalove. Ko je avto zavil v park pred gradom, je zagledala pred seboj tajnika Pelhania. Zaklicala je šoferju, naj ustavi.

»Izstopila bom in šla peš z gospodom Pelhanijem,« je rekla.

»Ste bili na obisku, gospa Paštovičeva?« jo je vljudno vprašal Frank.

»Da, Frank. Bila sem v mestu pri gospe generalovi, in ta bi na vso moč rada vedela, kdaj bomo v Dubravici spet priredili pustni ples. Nisem vedela, da ste imeli v dvoru vsako leto maškarado.«

Ni ji takoj odgovoril. Imela je občutek, da ga je spravila v zadrego s svojim vprašanjem.

»Da, da,« je dejal nato, »pustni ples v Dubravici je bila velika in sijajna prireditev.«

»Zanjo so bile pač potrebne velike in dolgotrajne priprave?«

»Da.«

»Mislim, da je glavno skrb pri tem ležala na Rebekinih ramenih,« je dejala na videz malomarno. Gledala je vstran, in vendar je opazila, kako jo je Frank naglo pogledal.

»Vsi smo imeli polne roke dela,« je dejal trenutek nato mirno.

Zdaj, ko je končno na glas izgovorila Rebekino ime, je začutila nepremagljivo potrebo, da bi ga spet in spet izgovarjala.

»Reči, ki so v kolibi v majhnem zalivu, so Rebekine, kaj ne?« je naglo vprašala.

»Da.«

»Zakaj ji je služila ta koliba? Ali je bila pogosto tam?«

»Da, zelo pogosto. Ob mesečini je prirejela tam družabne sestanke.«

Kako zabavno,« je veselo vzkliknila Irena, »sestanki ob mesečini! Ste se jih vi tudi kdaj udeležili?«

»Enkrat ali dvakrat.«

»Čemu pa je v zalivu tista boja?«

»Za njo je bil privezan čoln.«

»Čigav čoln?«

»Njen.«

Čudna razburjenost se je polastila Irene. Na vsak način je morala kaj več izvedeti!

»In kaj se je zgodilo z njim? Je bil to tisti čoln, s katerim se je vozila po morju, ko je utonila?«

»Da, tisti,« je mirno odvrnil Frank.

»Kako velik je bil?«

»Imel je okoli tri tone in na njem je bila majhna kabina.«

»Zakaj se je prav za prav prevrnil?« je izpraševala dalje.

»Morje je včasih v tem zalivu zelo divje.«

»Ali ji nihče ni mogel priti na pomoč?«

»Nihče je ni videl. Nihče ni niti slutil, da je šla na morje,« je rekel Pelhani.

»Doma so vendar morali vedeti, kje je,« je presenečeno vzkliknila Irena.

»Doma niso ničesar vedeli. Zelo pogosto je hodila sama na morje. Vračala se je, kadar se ji je zahotelo, in če je bilo pozno, je prespala noč v kolibi na bregu.«

»In se ni bala?«

»Ta? Ne, ta ni poznala strahu.«

»Kaj pa, ali Andrej ni imel nič proti temu, da je tako sama odhajala na morje?«

Frank je molčal, kakor bi razmišljal, na koga naj vrže temno senco. Potem je rekel kratko in odločno: »Ne vem!«

»Torej je utonila, ko se je čoln prevrnil in je skušala priplavati k bregu?«

»Da.«

»In čez koliko časa so jo našli?«

»Šele čez kakšna dva meseca v nekem kraju, šestdeset kilometrov oddaljenem od tod.«

»In kako so mogli po tako dolgem času ugotoviti, da je to ona?«

»Andrej se je odpeljal tja in jo je spoznal.«

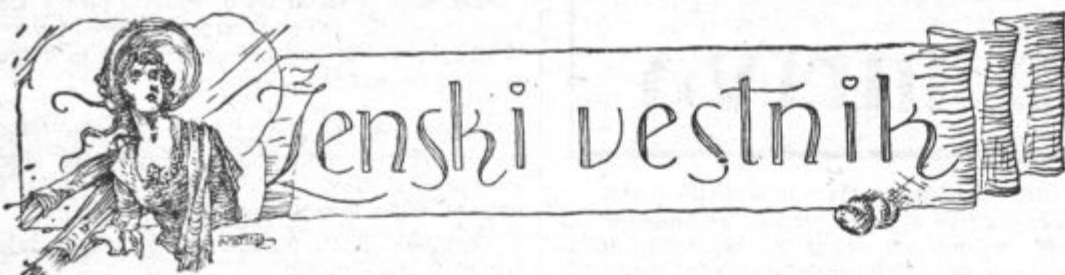
Naenkrat je Irena izgubila voljo izpraševati naprej.

»To je morala biti pač huda ura za vse vas,« je dejala. »Vem, da Vam ne more biti prijetno, govoriti o tem. Hotela sem le vedeti, ali bi se dalo kaj ukreniti zaradi pohištva in opreme, ki propada tam v kolibi.«

Frank je molčal. Nastal je trenutek mučne napetosti. Potem je začela Irena naglo govoriti:

»Frank, prav dobro vem, kaj si mislite o meni! A Vi ne veste, čemu sem Vas vse to izpraševala. Mislim, da sem zoprna redovnica. A verjemite mi, da to ni res. Res je, da... da se mi včasih zdi, da ne stojim na pravem mestu. Ko moram vračati ljudem obiske, kakor na primer danes, se mi zdi, da me ljudje rado vedno ogledujejo od pet do glave in močno dvomijo, da se bom kdaj privadila svojememu okolju. Slišim v duhu njihove začudene vzklike: 'Kaj za Boga vidi Andrej na njej!' In včasih se mi zdi, da se nikdar ne bi bila smela poročiti z Andrejem in da nikdar ne bova srečna drug ob drugem. Vem, kaj si mislijo vsi ljudje, s katerimi se srečujem. Mislijo si namreč, kako malo, malo sem podobna Rebeki.«

(Dalje)

Malo kramljanja o govejem mesu

Današnji čas terja od gospodinje, da s čim skromnejšimi sredstvi pripravi okusno in izdatno jed, toda kljub temu mora paziti, da jedilnik ni enoličen. Zdi se mi, da bo vsaka gospodinja z zanimanjem prebrala nastopna navodila, kako na najrazličnejše načine lahko pripravimo goveje meso, da ne bo možiček godrnjal v sobotah in nedeljah sedel za mizo: »Vedno govedina vedno golaž s' sem ga že!« Res je pač vsaj delno, da gre ljubezen skozi želodec!

Ker mesa ne dobiš brez kosti, bi svetovala, da skuhaš juho za dva dneva. Če pa dobiš tudi malo jetrc, pridaš prepražene tuhi, ki si jo prihranila za drugi dan: s tem ti boš sijajno izboljšala okus in hranilno vrednost. Iz prekuhanega mesa nato lahko pripraviš najrazličnejše jedi. Morda se bodo priljubili tvoji družinici **ocvrti hlebčki**. Takole jih naredi: Zmletemu mesu pridaš v slani vodi skuhan krompir, eno jajce, na masti prepraženo čebulico in peteršilj ter česen, vso zmes popopraj in osoli ter naredi majhne zrezke. Če ti razmere dopuščajo polji zrezek z jajcem in jih potresi z drobtinami, nato pa jih ocvrti. Prav dobri pa so tudi le pečeni.

S hlebčki postreže družini enkrat, drugič pa naredi **mesne zavitke**, ki jim pravimo tudi petelinčki. Pripravi prav tako zmes, ki jo uporabljaš kot nadev, le namesto krompirja deni v mleku namočen kruh. Ko si pripravila nadev, naredi testo kakor za rezance ga razvaljaj na tanko krpo in nareži v enake kvadrate. Nato položi v vsak kvadrat žlico nadeva in ga pokrij s testom. Te zavitke skuha v slani vodi ter kuhane zabeli z drobtinami.

Prihodnjič pa naredi krompirjevo testo ter razvaljano namaži z enakim nadevom, zavij ga, položi v krpo in skuha. Videla boš, da so tudi **mesni štrukli** poleg solate izdatno in dobro kosilo.

Če ti je ostalo še kaj svežega mesa, pa pripravi iz njega jed po temle navodilu: Na

masti praži precej zrezane čebule, dve zrnji česna, ščepec rdeče paprike, nato prideni na majhne kose zrezano goveje meso. Ko se je dobro prepražilo, zreži na rezance zeleno papriko in paradižnik, vrzi v kozico in duši dalje, pol ure pred obedom pa dodaj nekaj riža. — V poletnem času pa tole jed pripraviš lahko malo drugače. Ko si prepražila meso na čebuli in masti, prideni rdečo papriko in kuhan grah ter nekaj časa duši, nato pa vrzi v kozo kuhane makarone, dobro premešaj in jih s solato serviraj. Prav dober nadomestek graha so karfiola, zelena paprika ali zelje.

Nekoga povabi možiček nenadno na kosilo. V zadregi si, s kuhano govedino ne moreš postreči. Brž razreži govedino na tanke rezine, na masti pa opraži precej čebule, ščepec česna, paradižnik, rdečo papriko, vse skupaj potresi z moko, in ko malo zarumeni, zalij z juho ali vodo ter pretlači skozi sito. V pripravljeno omako daj meso in žličko smetane. Nato pusti da malo povre. V najkrajšem času si napravila izvrstno omako, ki ti jo bodo vsi pohvalili. V enako omako lahko položiš tudi že prej opečene zrezke iz svežega zmletega mesa.

Čemu ne napraviš nikdar segedinskega golaža? Verjemi mi, tudi iz govedine je zelo okusen.

Če ti je dal mesar posebno lep košček mesa, pa naredi enkrat zrezke takole: meso razreži na tanke rezine, ki jih temeljito stolčeš, posoli, popopraj in odrgni s česnom, nato pa polji z jajcem, potrosi z drobtinami in speči.

Hčerka ali sinko ima god, pa želiš pripraviti boljše kosilo. Daj, prevleci goveje meso s slanino, ki jo morda še imaš, in daj ga v kvašo. Kakor divji zajček bo dobral!

Ves trud, ki ga boš imela s pripravljanjem različnih jedil, ti bodo poplačali srečni in zadovoljni obrazi tvojih dragih, ko bodo sedli k belo pogrtnjeni mizi.

»Ker hodim zgodaj spat in zgodaj vstanem.« Če nima kaj prav izrednega, gre s svojimi otroki vred v mraku v posteljo in sedi že vsa naspana najkasneje ob treh zjutraj pri svoji pisalni mizi.

Kljub različnim oviram, ki jih imamo v svojem poklicu, je vendar mogoče razdeliti si čas tako, da spimo pretežno pred polnočjo, kakor je za naše telo in dušo najbolj zdravo.

Za kuhinjo

Pecivo v vojnem času. V nedeljo za priboljšek ali v petek naredi pecivo po temle navodilu: Na desko deni 34 dkg enotne ali turšične moke in zreži vanjo žlico masla ali masti ter nastrgano limonovo lupinico. Potem dobro zdrobi z nožem maslo med moko, prideni pecivni prašek in napravi z rokami drobtinasto testo. Tej tvarini pridaš pet velikih žlic mleka in eno jajce. Testo dobro pogneti in ga pusti pol ure počivati. Pekačo malo namaži, testo razdeli na dva dela in ju razvaljaj v obliko pekače. En del testa položi v pekačo, pomaži z marmelado ali nadevaj z jabolki, nato pa ga pokrij z drugim testom. Ko je pečeno, ga nareži v primerno velike rezine.

Kali repe so nadomestek za solato. Če imaš repo v kleti na prsti in v kleti ni prehladno, začne poganjati kali, ki se razvijajo v nežno brstje. To brstje se da pripraviti v

prav dobro solato. Treba ga je samo lepo očistiti, prevreti v vodi in osoliti. Ohlajeno pripraviš potem kot solato. Okus je dober. Nekateri uživajo to brstje v solati neprekuhan. Seveda mora biti čisto mlado. Mnogi pa ga imajo rajši pripravljeno kot prikuho, kakor dušen ohrovt. Če imaš kaj repe zakopane v kleti, porabi repne kali.

Turščični narastek. Turščični zdrob ali moko kuhaj v mleku bolj redko kakor polento. Ko je na pol kuhano, odstavi in pusti ohladiti. Posebej zmešaj en do dva rumenjaka, malo smetane (ali košček sirovega masla), dve žlici sladkorja, malo soli in pecilni prašek. To primešaj ohlajenemu testu, iz beljakov stolči sneg in ga tudi rahlo vmešaj. V pekači raztopi žlico masti, nadevaj v pekačo vso zmes in speči.

Praktični nasveti

Kako prihranim milo. Bralka našega lista nam piše: Že več let si pripravljam umivalno snov, ki jo uporabljamo kot izvrsten nadomestek mila jaz, moja deca in mož, ko pride z dela z umazanimi rokami. Zmes pripravim takole: v lonec dam osminko zrezanega mila, prilijem prav malo vode, da se razpusti, dodam peska ali mivke, pol zavitka »Zore«, »Persila« ali »Ženske hvale«, žlico sode, luga in »Vima«, zmes dobro premešam in nadevam v pločevinasto škatlo. Pri uporabi dam na dlan le majhno količino in si z njo dobro otarem roke in umijem z vodo.

Svilene rute se perejo v krompirjevi vodi. Svilene kose lahko pereš brez mila v krompirjevi vodi, ki si jo pripraviš tako, da poliješ sirov olupljen in nastrgan krompir z vrelo vodo, s katero ga dobro premešaš. Nato postaviš to mešanico še toplo za nekaj časa na stran štedilnika in ko se tekočina izčisti, jo še toplo precediš skozi platno. Takšno krompirjevo vodo med pranjem enkrat ali dvakrat odliješ in jo nadomestiš z drugo. Potem izplakneš svilene reči najprej v topli potem v mrzli vodi, ki ji dodaš malo kisa. Nato razobesiš rute na senčnem kraju kje na prostem ali v kakem toplem prostoru. Pobereš jih, ko so še vlažne, in likaš narobe.

× Vsem Nemcem mora biti Hitler za zgled. Vodja nemške delovne fronte dr. Ley je dal nemškemu ljudstvu oklic, v katerem pravi:

»Vsi Nemci, brez razlike sloja ali vere, se morajo zavedati svoje ogromne odgovornosti v tej vojni, v kateri je v igri ne le obstoj vlade ali stranke, temveč življenje vseh 85 milijonov Nemcev. Naši sovražniki in njihovi sokrivci so brez usmiljenja sirovi. Židje hočejo uničiti in poklati ves nemški rod. Kapitalizem in boljševizmo sta krvnika v njihovi službi. Po končani vojni bodo delavci lahko razpravljali, kolikor bodo hoteli. Zdaj naj opuste vse, kar ni v skladu s strogostjo zdajšnjega časa. Po zmagi se bodo delavci lahko zabavali in se veselili po svoje, pa bomo tedaj rade volje zanižali z očesom, tudi če bodo prekoricali meje. Tudi delodajalci, obrtniki in kmetje se morajo zavedati brezpogojne zapovedi zdajšnjega trenutka in disciplinirano dati vse neizogibne žrtve. Velik greh je, da je Nemčija pripravila vsa sredstva in načrte za osrečevanje Sloveštva in da nam plutokratski starec Churchill ne daje časa, da bi jih uresničili. Nemški industriji morajo zdaj postaviti vse na razpolago za vojno: stroje in pobude. Ako bo katera tvornica porušena, jo bomo po vojni na novo zgradili. Anglija, Zedinjene države in Moskva bodo vse stroške poravnale. To velja tudi za državne in na pol državne urade in ustanove stranke. Vojne ni mogoče dobiti v javnih uradih in je zato brez pomena, ali so pisarne povsem v redu in ali se zadeve dovršeno rešujejo. Danes potrebuje Nemčija predvsem vojakov in delavcev. Vsem Nemcem mora biti Hitler za zgled. Ena izmed največjih njegovih osebnih značilnosti je, da zna osredotočiti vse svoje sile na najvažnejše naloge. On zdaj misli in dela samo za vojno in zmago.

Poravnajte naročnino!!!

Če greš zgodaj spat, potrebuješ manj spanja

Nemški zdravnik dr. Stöckmann pravi, da naj bi odrasel človek spal sploh samo pred polnočjo. Omenjeni zdravnik navaja v svoji knjižici več poskusnih oseb, ki jim je bilo dovolj spanja do polnoči, ostali del noči in ves dan do šestih zvečer pa so opravljali svoja dela. Taka razmestitev časa za spanje in bdenje, kakor je zdravnik sam na sebi preskusil, zelo pospešuje zmogljivost in delo in krepi živce. Ljudje, ki se držijo take razdelitve časa, izvršijo prav posebna dela.

Seveda so mnena glede take razdelitve časa zelo različna. Kdo si tudi more privoščiti, da bi šel zvečer že ob osemnajstih spat? Kdo bi se hotel odreči pomenku z domačimi in s prijatelji in kdo bi se odrekel večerni zabavi?

A omenjeni zdravnik navaja z imenom nekaj oseb, ki vendarle tako živijo. Med drugimi je neka glasbena umetnica, ki se drži »narravnega časa«. Če ni na kakšnem potovanju zaradi svojih koncertov, gre ob osemnajstih spat in vstane, kakor hitro se zbudi, čeprav je še tako zgodaj ponoči. Ta način spanja, pravi sama, ji prija mnogo bolj kakor prejšni. Pisec navaja še zgled neke pisateljice in zdravnice, ki je spisala svoje odlične knjige v ranih jutrnih urah. Ta pisateljica in zdravnica je mati četvorice otrok in vodi obsežno gospodinjstvo, a je spisala v sedmih letih poleg vsega dela še mnogo znanstvenih in leposlovnih del.

»Kako ste mogli vse to storiti?« jo včasih kdo vpraša. Na tako vprašanje odgovori:

Za ugankarje

Križanka

Vodoravno: 1. Glavno mesto Koroške. 7. Žensko krstno ime. 8. V zadregi človek to dela. 9. Z njim lepiš kose lesa. 10. Skoro isto kakor gozd, vendar navadno gozd z nižjim drevjem. 11. Veznik. 13. Črka v abecedni izgovorjavi. 15. Osebni zaimek. 16. Na ramah ga nosiš, a tudi žival ga nosi in vozilo ga pelje. 19. Tekmovanje z drugo besedo. 21. V morje štrleč kos obale. 22. Črka v abecedni izgovorjavi. 23. Eden izmed vzrokov nagle smrti. 25. Oblika glagola imeti. 26. Dejanje s tujo besedo+presto s tujo besedo. 27. Zvok z drugo besedo.

Navpično: 1. Mesto ob Savinji. 2. Žensko ime v domači rabi; če pa narobe obrneš, dobiš tisto, kar ima vsak človek, da ga lahko pokličeš. 3. Kameli sorodna žival, a tudi budistične opate v Tibetu tako imenujejo. 4. Zelo v srbohrvaščini. 5. Moško krstno ime v skrajšani obliki, kakor je pri nas v rabi. 6. Pripadnik potepajočega se naroda, ki nam je včasih v hudo nadlego. 12. Obrtnik. 14. Oznaka bankovca, izvirajoča od števila. 15. Kaj delamo na njivi s plugom. 17. Oznaka za zvezo Italije in Nemčije. 18. Osebni zaimek. 19. Reka na Dolenjskem. 20. Spretnost in naglica obenem (s tujo besedo). 24. Mesto ob Dravi na Spodnem Stajerskem. 25. Država, ki meji na Turčijo.

Posetnice

Ver. S. Kraljič

Mostje

Simo Pačnik

Krčovlje

Cenek Čurič

Savlje

Izpopolnilnica

s d r p k g k p p s z k t ž
l a e u r e o o r e a r e l
v e e a t š a o t e e n a z
a s k n a a r l a r c a k a

V navpičnih vrstah postavi na pikah prave črke, pa boš dobil po sredi vodoravno domače ime starega slovenskega pisatelja.

Čarobna kvadrata

1. a a a a
2. č k m m
3. o o r r
4. s s t t

Vodoravno in navpično: 1. važno živilo, 2. bog ljubezni, 3. reka v Julijski krajini, 4. zelo ozka in dolga tkanina.

1. a a a a
2. e l l l
3. l n n r
4. s t t z

Navpično in vodoravno: 1. Reka na Koroškem. 2. Država ob Turčiji. 3. Beseda, ki ima podoben pomen kakor posest. 4. Krajša oblika Antona, ki je zelo v rabi na Hrvaškem.

Skrit pregovor

Zavrč, Gregor, kvota, Diderot, okleščen, Anvers, ščene, ubijalec, jeza.

Iz vsake besede vzemi po tri zaporedne črke v začetku ali na koncu besede. V zadnji besedi vzameš le dve črki. Dobiš znan pregovor.

Rešitve ugank iz zadnje številke. Križanka: vodoravno: 1. Gadova peč. 9. osem. 10. pero. 11. dopis. 13. pa. 15. tih. 16. in. 17. ara. 19. srp. 20. smrt. 22. dama. 23. Venera+dar. 24. eni. 25. moč. 26. tek. 27. Ida. 28. Aca. 29. rar; navpično: 1. Gospa sveta. 2. as. 3. ded. 4. omot. 5. Apih. 6. pes. 7. er. 8. čoln+par+čar. 12. piš. 14. Armenec. 16. Irma+oda. 18. arnika. 19. sad+mir. 21. te. 22. da. — **Številčni stolp:** petek, raben. sijaj. Kreta, sraka. bitka. Ne praskaj se, kjer te ne srbi. — **Čarobni kvadrati:** 1. Mura. 2. Ural. 3. rana. 4. Alah. — **Izpopolnilnica:** Dragotin Kette.

Domači zdravnik

Kaj je prehlad in kako se ga varujemo

V tem mrazu se množe primeri lahke hripe. Dobrodošel nam je zdaj vsak nasvet, kako bi se ubranili prehlada kot enega izmed največjih sovražnikov našega zdravja. Za prehlad je posebno nevaren čas, ko se toplina hitro menja. Če se hočemo zavarovati proti boleznim v zvezi s prehladom, moramo vedeti, kaj je prav za prav prehlad. Tako zvane prehladne bolezni namreč tudi povzročajo bacili in morali bi torej bolj skrbeti za to, da bi se obvarovali takega okuženja, kakor pa da se varujemo mraza.

Proti bacilom je pa najboljša zaščitno sredstvo dober zrak. Da je važno pozimi zadostno in redno zračiti vse prostore, zlasti take, kjer dela ali prebiva več ljudi, je zdaj pač že splošno znano. Mnogi zdravniki pa poleg tega trdi-

jo, da se pozimi pretoplo oblačimo, kar velja zlasti za moške. Moški navadno obleče toplo perilo in zimsko obleko kakor hitro zadiši po mrazu. S tem pa trpi škodo koža, ki mora opravljati toliko za zdravje neogibno potrebnih opravil. Dvema izmed teh opravil moramo posvečati posebno pozornost, kadar govorimo o prehladu. Prvo je dihanje, ki je sicer samo v oporo dclovanju pljuč, pa je vendar velikega pomena. Če kožno dihanje ni v redu, morajo pljuča, ki jih koža pri tem opravi samo podpira, delati več in so zato pogosto preobremenjena.

Topla debela obleka in perilo, ki zadržuje zrak, da ne more do kože, ovirata s tem kožo pri njenem dihanju. Pljuča in sapnik morata opravljati tako rekoč nadure in v slabem zraku v zaprtih prostorih se pljuča zelo utrudijo, zlasti če ne more do človeškega telesa dovolj sončnih žarkov. S tem je dana bacilu večja možnost, da povzroči na oslabiljenih organih obolenje (katar).

Druga važna naloga kože je, vzdrževati v telesu enakomerno toploto, kar se doseže s krčenjem v mrzlem in širjenjem v toplem vremenu. Pri našem spremenljivem podnebnju je koža v navadnem stanju v neprestanem menjavanju krčenja in širjenja, da se tako ohrani kri pri redni toploti. Debela topla obleka pa zmanjša raztegljivost kože, tako da ta postane počasna podobna gumiju, ki je svojo raztegljivost povsem izgubil. Taka koža je mnogo bolj izpostavljena učinkom mraza in s tem se zniža toplota vsega telesa. Tudi to je dobro došlo bacilom, ker se zmanjša odpornost telesa proti njim. Pretirano topla obleka in perilo dosežeta torej navadno prav nasprotni učinek, kakor ga pričakujemo: ne obvarujeta nas prehlada, temveč ga povzročita. Seveda pa ni dobro, če je človek, predvsem neutrujen človek, preslabo oblečen. Če imaš na primer na nogah volnene nogavice, ti je toplo, četudi so luknjičave, da ima zrak dostop do kože.

Razkuževanje z alkoholom je počasno

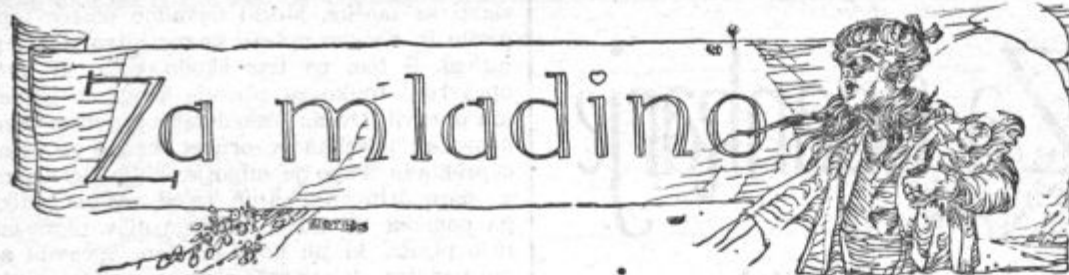
Mnogi mislijo, da dosežejo razkužitev že s tem, da pomočijo kos vate v alkohol in potrgnejo z njo po predmetu, ki ga hočejo razkužiti, ali pa po rami. Uporaba injekcijskih (vbrizgovalnih) igel se je silno razširila tudi med ljudi, ki jih v zdravstvenih zadevah ne odlikuje baš posebno znanje, in ti ljudje mislijo isto tako, da zadostuje, če iglo, ki je niso razkužili z vročino, potrgnejo z vato, ki so jo pomočili v špirit. Posledica tega so pogosto dolgotrajna in nadležna vnetja, ki postanejo lahko tudi prav nevarna, a jih neuki ljudje pripisujejo vbrizganemu zdravilu, ne pa pogrešnemu razkuževanju, ki je pravi krivec. Rimski vseučiliški profesor Puntoni je preizkušal učinkovitost alkoholnega razkuževanja na najodpornostnih klicah, ki povzročajo vnetje, in daje po svojih ugotovitvah naslednje nasvete:

Če gre za suhe predmete z gladko in neprepustno površino, na primer kirurške nože, stekla in podobno, ji je treba v 30odstotni alkohol potopiti za najmanj deset minut, medtem ko bi bilo treba za slabši alkohol uporabiti nekoliko ur. Učinkovitost alkoholne kopeli, tudi če traja več ur, pa je zelo dvomljiva, če gre za suhe luknjičave in hrapave predmete, kakor svilo, papir in podobno. Če so pa ti predmeti mokri in dobro prepojeni z vodo, je razkuženje z alkoholom zanesljivo, in sicer je hitrejše, če uporabljamo 90odstotni do 95 odstotni alkohol s potopitvijo, ki traja najmanj 20 minut, dosti počasnejša pa je s 70odstotnim alkoholom. Kar se tiče učinkovitosti čistega ali denaturiranega alkohola, ni med njima po ugotovitvah profesorja Puntonija nobenih razlik.

Za razkužitev vbrizgovalnih igel in drugih predmetov se je tedaj držati teh pravil, zavdati pa se je treba zmerom, da je najboljša razkužitev tista z vročino, in sicer s suho vročino.

Oglašujte v »Domovini«!

Prvi je gospodar-obrtnik, druga dva pa sta pri njem uslužbena. Ugani jih!

Zmaji v pripovedkah

Po ljudski pripovedki se zmaj ali pozoj izleže iz jajca dvanajstletnega petelina. Ponekod pravijo, da petelina čez tri leta ni dobro rediti. Spet drugje trdijo, da znese petelin, ko doseže sedem let, jajce, iz katerega se izvali zmaj.

Zmaja si po pripovedki lahko tudi sam vzgojiš. Neki župnik je to poskusil. Blagoslovil je raka in ga položil v jamo. Vsak dan mu je dal nekaj vode in gnojnice. Rak je naglo rasel in v nekaj letih je postal tako močan, da je tresel bližnje cerkev, kadar je župnik v njej maševal. Župnik se je začel bati zmaja, v katerega se je bil spremenil rak. Nekega dne pa je župnika obiskal študent iz črne šole in tega je župnik naprosil, naj bi mu ubil zmaja. Po dolgem obotavljanju je študent rekel, da bo to storil. Župniku je dejal, naj gre v gozd in naj se tam prime za leskov grm, da ga nevihta, ki bo nastala, ne ugonobi. Župnik je tako storil, kakor mu je študent naročil. Ko je potem študent zmaja vzdignil, je nastal strašen vihar, ki je oni leskov grm izruval in župnika na drobne kose raztrgal.

Zmaj biva v močvirju na vrhu Konjiške gore. Vsak petek se mora v župni cerkvi brati sv. maša v ta namen, da bi zmaj ne prišel z gore. Včasih pa le uide, in takrat nastane strašna nevihta.

Zmaji biva vedno v takih mlakah, kjer nikdar ne zmanjka vode, ali pa pod cerkvami in pod gradovi. V mlaki, iz katere se vsako jutro kadi, preden izide solnce, gotovo biva zmaj. Zmaj je globoko v zemlji. Če črnošolec izve zanj, hodi vsako leto nad njim molit. Vsakokrat, kadar črnošolec moli, pride zmaj malo višje iz notranjosti zemlje. Kadar pa pošast dorase, moli črnošolec tako dolgo, da zmaj pokaže glavo ven. Takrat zmoli tri molitve. Pri vsaki molitvi se zmaj potegne

malo ven, a pri tretji pride cel iz zemlje. Študent črne šole hitro vrže nanj uzdo in ga zajaše v jutro deželo, kjer ga zakoljejo in njegovo meso prodajajo. Zmaj je več metrov dolg; videti je kakor velika kača, samo da ima peruti kakor netopir. Ako v zemlji zamiglja z repom, se vse strese kakor ob potresu. Preden ga dobi iz zemlje, hodi študent črne šole po vaseh okoli in prosi za kisl mleko. Kjer mu nič ne dado, tam potem jaha zmaja pod njim pa toča vse pobije in vihar podre hiše. Če ga ljudje spoznajo, mu vse radi dado, kar želi. Toda črnošolec hodi okoli preoblečen, da ga le redkokdo spozna.

Ako je zmaj pod gradom ali cerkvijo, ljudje zelo prosijo črnošolca, naj ne spravi zmaja iz zemlje, ker bi pošast podrla cerkev ali grad in napravila veliko škodo. Marsikje napada zmaj živino in jo žre, če se ta pase tam, kjer zmaj prebiva. Zato ga študenti črne šole gonijo iz naše dežele.

V črno šolo jih naenkrat vzamejo samo dvanajst. Ko se črna šola konča, prinese njihov profesor enajst knjig in jih vrže med črnošolce. Kdor knjige ne dobi, mora loviti zmaja. Kateri ni dobil te knjige, dobi drugo, v kateri je napisano, kako je treba preganjati zmaje.

Nekoč je študent črne šole na enem prostoru izvalil iz zemlje dva zmaja. Poleg njega je stal neki pastir, ki je pasel živino. Temu pastirju je rekel črnošolec, naj zajaše enega izmed zmajev. Pastir je to storil. Ko sta jahala vsak svojega zmaja, je pastirju padel klobuk od velikega viharja z glave. To je povedal študentu, a študent mu je odvrnil, da sta že strašno daleč od kraja, kjer je ležal klobuk. Prijahala sta v jutro deželo, kjer sta šla spat. Ko se je pastir zjutraj zbudil, je bil pri svoji živini in klobuk poleg njega.

V Radislavcih pri Mali nedelji pripovedujejo tole: »Kadar šteje petelin 10 let, znese jajce, iz katerega se izvali zmaj. Ako vržeš zmaja v mužo (močvirje), zraste ta v nekoliko letih tako strašno, da je vse okoli njega v veliki nevarnosti, ljudje in živina. Tedaj pride študent črne šole ponj.

Črnošolci se v babilonskem stolpu urijo v vseh tajnih umetnostih. Tam sede na ranti kakor golobje in vsako leto vrag enega ugrabi in odnese. Kadar študent opravi na robu močvirja svoje tajne čarovniške molitve, se zmaj zvali na suho, in sicer prvič v podobi svinje, drugič v podobi krave in tretjič v podobi konja, ki mu črnošolec nato natakne uzdo in ga zajaše. Zdaj se vzdigne čudoviti konjenik naravnost kvišku, z njim pa tudi sivi oblaki in burja. Koder jaha, pada toča in razsaja strašen vihar, ki lomi hrase ali pa jih ruva s koreninami vred in podira hiše. Študent žene zmaja tam, kjer na svojem potu k zmaju ni dobil kruha in prenočišča. Študente črne šole treba torej gostoljubno sprejemati. Ljudje pravijo, da pri vsaki nevihti črnošolec zmaja jaše. Nekateri si v resnici domišljajo, da so videli njegov rep ali pa nogo. Zmajev meso držijo ljudje v jutrnih deželah pod jezikom, da jih hladi, sicer bi zavoljo silne vročine ne mogli strpeti.

Ko je leta 1882, strašna nevihta od Male nedelje do Ormoža vse pokončala, so ljudje pravili, da je študent črne šole jahal »lint-verja«. To njihovo prepričanje je bilo toliko večje, ker so na cesti nedaleč od župnišča našli v mlaki globoko pod blatom črno latinsko knjigo z rdečim obrezkom, ki je baše črnošolcu padla iz rok, ko je tam mimo jezdil. Župnik je pa hitro spoznal svojo knjigo, katero je bil pozabil na oknu in mu jo je nenadna burja vrgla v blato. Tega mu pa ljudje niso hoteli verjeti, češ da so župniki s študenti črne šole v zvezi in jih nočejo izdati.

Ako petelin na gnoju znese jajce, trdi neka druga pripovedka, in potem mladenič to jajce devet let nosi pod pazduho, zraste iz jajca zmaj.

Zmaj ali pozoj prebiva tudi zraven zvonika cerkve sv. Miklavža v Ljutomerskih goricah. Glavo ima baš pod zvonikom. Zvonik te cerkve je čez sredo zvezan z močnim železom in ljudstvo pravi, da mora to biti tako napravljeno zaradi tega, da se cerkev ne poruši, če pozoj z glavo zmaje. Ferdo P.

Po Steubnu

V ujetništvu med Indijanci

Mladinska povest o doživljajih dveh belopolnih otrok v indijanski vasi

Tekumze je dirjal in dirjal, naposled pa se je pognal kakor ščuka v vodo in je rezal gladino kakor leteča riba.

Ampak Gašper je bil nekaj malega bolj zviti kakor ostali mladi plavalci. Tekumze nanj tudi ni tako pazil kakor na druge. Zdajci se je Gašper pognal izza debla, za katero se je bil prej skril, splaval je s krepkimi zamahi za begunom, da bi se mu vendar enkrat maščeval, ker ga je bil zjutraj tako hladno presenetil z vodnim polivom. Toda tedajci je že začutil levo in desno, da ga ovirata po dve roki. Dvojni orel in Mali lovec sta visela na njem in sta ga krepko držala v pasti. Besno je Gašper zakričal, toda obadva stražarja sta se smejala in ga nista izpustila. Omagal je, moral se je podati. Medtem je seveda Tekumze nemoteno lahko stopil na drugi breg. In tam na bregu je že sedela vrsta pobičev, ki jih je bil prej Tekumze metel v vodo. Ždeli so kakor vrabčki na vrtnem plotu, nekoliko so se tresli, posineli so bili v obraz, toda neizrekljivo ponosni. Tekumze jih je kar brž podrezal in jih pognal v vas, kjer so takoj nato še enkrat zlezli pod krzna veseli, da so se to jutro še enkrat lahko pogreli.

Tako se je pričel dan indijanskih mladeničev iz rodu Šavanov.

Starejši Indijanci, bojevniki, so pa seveda imeli kaj drugega opraviti.

Prvi mož v vasi je bil Kornstalk; njegovo ime pomeni po naše koruzno steblo, kajti turščica je indijansko žito. Turščica je bila vsaj pri stalno naseljenih indijanskih rodovih poleg mesa glavna hrana. Šavani, katerih zgodovina je sicer najbolj nesrečna, so se izmed severnoameriških Indijancev največ potikali naokrog, zato so bili tudi najbolj evitejši rod. Vendar so se takoj naselili na kakšnem mestu, če so lahko vsaj nekaj mesecev uživali mir.

Njihova dežela je bila Kentuki, dežela zelenega ločja, veliki božji vrt južno od Ohaja, pravecati park, poln majhnih ljubeznivih gajev, čistih potokov in velikih rek, polnih rib — dežela, kjer je divjačina v trumah romala čez hribe in doline. Toda Šavani, katerih rod je lahko postavil na noge kvečjemu petnajst sto bojevnikov, so bili od juga sem venomer ograjani od mogočnega rodu Čerokezo in Čirokov in zadnji čas tudi od nič manj številnih Krikov, v katerih deželi so lahko nekaj let prebivali v gosteh.

Šavani so torej naprosili rodove severno od Ohaja, ki so jim bili v rodu po krvi in jeziku, naj jim dovolijo naselitev v njihovi deželi. Mogočni Miami, zveza indijanskih rodov, tako mogočnih kakor rod Sju na zapadu

in Irokezi na vzhodu, so to radi dovolili. Miami so pač bili gospodarji plodovitih ravnin, še nikoli niso prav spoznali stiske, bili so dovolj velikodušni, da so privoščili življenje majhnemu pa hrabremu narodu.

In Indijanci rodu Leni Lenape, ki so bivali vzhodno od Miamičev, so bili iz drugega vzroka velikodušni. Nje je sto in že več let zasledovala nesreča. Bili so najplemenitejši rod Severne Amerike, prvi rod v »svetu narodov«, ki mu je pripadala naloga, da je čuval zvezni ogenj, rod, ki so ga vsi sorodni rodovi imenovali »velikega očeta«. Leni Lenape, torej niso bili dorasli razbojniškim, pohlepni, vedno krvi žejnim in zavratnim Irokezom. Umikati so se jim morali ped za pedjo, odstopati so jim morali kos za kosom rodne zemlje, stalno so se nezadržno umikali od bregov Oceana noter v deželo, čeprav so v gozdnih bitkah pokazali tolikan junaštva. Ah, njihov poglavar, ki se je po vsej pravici imenoval Varuh, je bil že dolgo mrtev, njegovi nasledniki pa nikakor niso bili dorasli zvijačam Irokezov, ki so jim vladale ženske. Leni Lenape so bridko spoznali stisko in pomanjkanje. Zakaj torej ne bi pomagali krvno sorodnemu rodu, ki prosi pomoči? Čemu ne bi pomagali kakor one dni, ko so lahko priskočili na pomoč prav vsakemu, kdorkoli se je nanje obrnil?

Šavani so torej imeli svoja stalna bivališča v varni deželi severno od Ohaja, toda to ni bila njihova prava domovina. Za svojo domovino so vedno smatrali deželo zelenega ločja. To je bila njihova last. Tjakaj so hodili na veliki lov, tam so podirali jelene, losse in bivoje, tjakaj so hodili pomladi in jeseni posamezni oddelki rodu, romali so s svojimi

Na nekaterih zvezdah so gotovo živa bitja

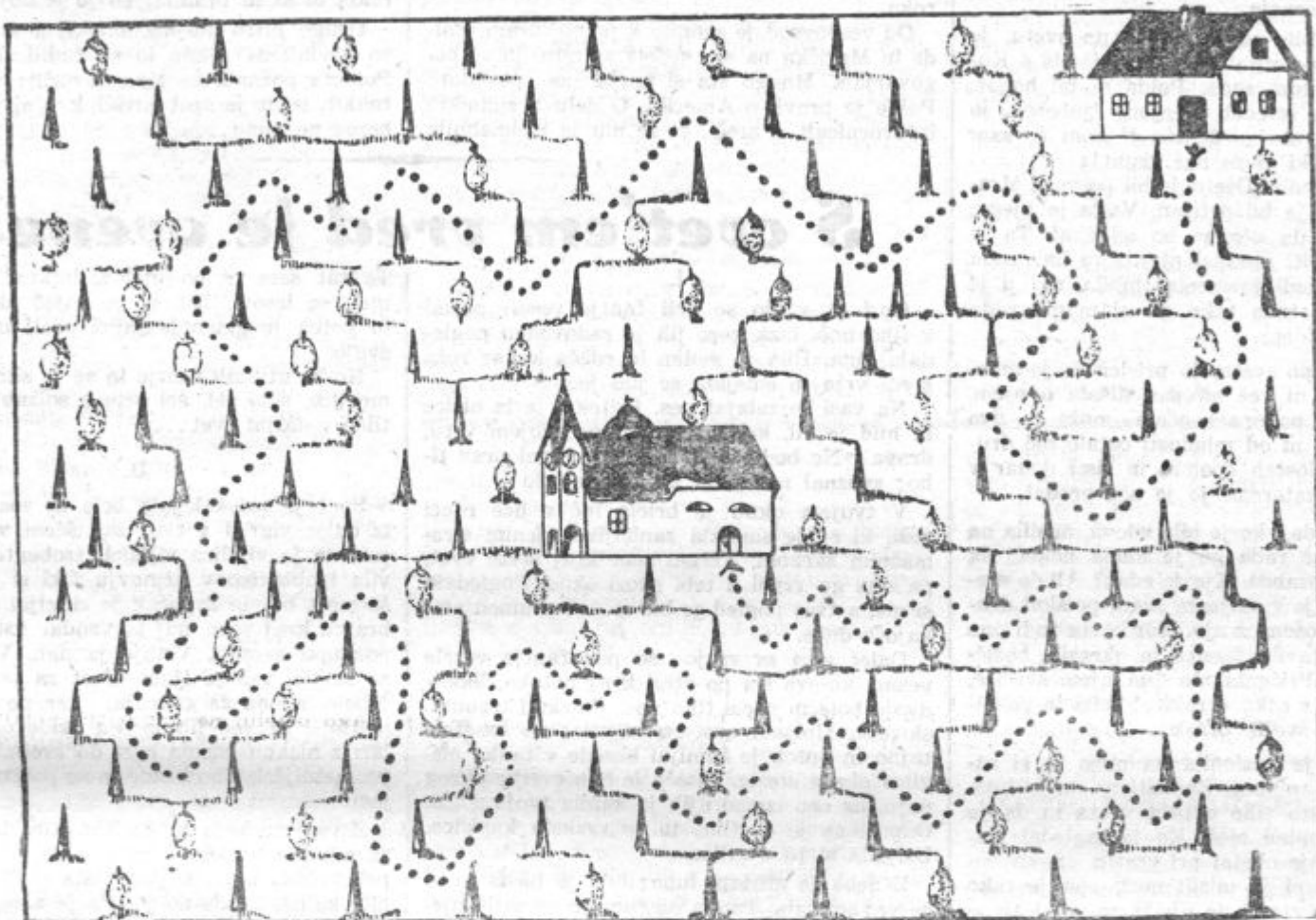
Ko je padel nekoč 18 km od ameriškega mesta Los Angeles na zemljo droben meteorček, težak komaj en kilogram, ni nihče slutil, da pomeni njegova najdba za znanost mnogo več ko večinski meteorji, spravljene v muzejih. Kemična preiskava tega meteorčka je pokazala poleg glavnih sestavnih delov niklja in železa tudi sledove nekih snovi, ki so pričali o življenju. To je bilo nekaj, česar še v nobenem meteorju niso našli.

Zato se je odločil profesor Litman za te-

meljito preučitev meteorčka, čeprav je prevladovalo naziranje, da mora biti uničeno sleherni življenje na meteorju, ko drvi razbeljen skozi ozračje. Profesor je najprej ves meteorček temeljito očistil, da bi odstranil vsa živa bitja, ki bi se ga bila prijelja že v ozračju, ali pa, ko je padel na tla. Potem je dal meteorček zmleti v prah in delce iz njegove sredine je temeljito raziskal. V svojo veliko radost je našel v njih drobna živa bitja, ki so prišla na našo zemljo iz vesoljstva.

Videla so se že pod navadnim steklom drobnogleda. Podobna so bila poedinim na-

šim drobčkanim bitjem z drgetajočimi repki. Profesor Litman se je dalje zanimal, kako so mogla ta živa bitja živeti na poti skozi vesoljstvo brez zraka in vode in kako so mogla prenašati strašen mraz, ki vlada v vesoljstvu. Skozi šest tednov jih je hranil skoro v brezračnem prostoru in v mrazu 200 stopinj pod ničlo. In bitja pri tem niso poginila, temveč dokazala, da so lahko prenesla pogoje življenja na poti skozi vesoljstvo. Čeprav gre tu za najpreprostejša živa bitja, ie to dokaz, da je možno življenje tudi izven naše zemlje.

Gotovo ste v večini pogodili, da je pot od hišice do cerkvice takšna, kakršno nam kaže slika

mi šotori in čolni iz kraja v kraj — gorje vsakemu Čiroku, ki jim je prišel v pest! Gorje pa tudi šavanski šotorski vasi, če jo je odkril sovražni oglednik. Brž naslednje dni se je približal sovražnik v štirikratni ali petkratni premoči in tedaj je mogel Šavane rešiti le nagel beg čez reko Ohajo.

Zadnji dve poletji se je pa stanje nekoliko izpremenilo. Kornstalku je že dvakrat uspelo ukaniti Čiroke. Prepričani so bili, da imajo pred seboj en sam šavanski oddelek. In ko so se Šavani pognali v beg, so sovražniki hiteli za njimi ter poleteli naravnost v zasedo, ki jim jo je bil postavil prebrisani Kornstalk. Iznenada so planili od vseh strani skriti oddelki Šavanov. Le redki Čiroki so se lahko rešili. Poslej je bilo v Kentukiju nekaj mirnejše, toda vse je kazalo, da je to le tišina v soparici pred nevihto.

Zdajci je tresčila strela! Kornstalk je v isti mah prejel dve nesrečni novici. Z juga so mu sporočili, da so se Čiroki maščevali na čisto poseben način, tako da to nikakor ni bilo več viteško. Doslej so se tudi Čiroki ravnali po pravilih, ki so veljala v vojnah med rdečimi rodovi že cela stoletja, ne da bi bila od kogarkoli napisana. Prvikrat so Šavani spoznali belega moža, kajti belec je bil tisti začetnik umazanosti. Poslužil se je papirja. Če je le imel papir podpisan od nekaterih indijanskih poglavarjev s podobami njihovih častitljivih živali na ščitih, če je le spodaj bilo videti totemsko znamenje nekaterih indijanskih rodov, na primer bobber ali fazan ali medved, puran ali želva — tedaj je belec že imel svojo »pogodbo« in je že znal tudi poskrbeti, da se je pogodba izpolnila. Vsega tega Šavani takrat še niso

vedeli, stali so nemi in nevedni pred zagotetko. Je bil to način bojevnikov? Samo Kornstalk je v svojem bistrem razumu izostrenem v dolgotrajnih skrbah za lastni rod, spoznal, da se je pojavil nepoznan pajdaš. Zdaj ne bo tekel obračun le s Čiroki.

Kaj se je zgodilo? Čiroki so kratko in malo prodali deželo Kentuki, ki sploh ni bila njihova last; prodali so lovsko deželo — domovino Šavanov — nekemu bogatemu mogčnemu belokožcu. Prodali so jo za nekaj sodčkov preklate ognjene vode (žganjice) za nekaj zavojev toplih odej in za nekaj pušk, ki sipljejo ogenj in smrt. Čirokom je bilo lahko prodajati, kar ni bilo njihovo. Na žalost se je starim sovražnikom pridružil nov — in vedeti je treba, da je bel mož neizprosni sovražnik.

Onih pet Indijancev, ki so bili privedli Gašperja in Lenko v Kornstalkovo taborišče, pa je prineslo še mnogo hujšo novico. Angleški poglavar onkraj visokih gozdnatih hribov je bil sklical veliko zborovanje vseh indijanskih rodov. Tudi Šavani so odpravili tja svoje odposlance. Celo zapadni Sju so prišli na zbor in tudi Katavbi z juga. In tam so nastopili Irokezi kot vrhovni gospodarji vseh indijanskih rodov, živečih med slanim morjem in Misisipijem. Pokazali so vampume, na katerih je bilo čitati, da so njihove trditve pravične — toda vampumi so bili ponarejeni. Nadalje so tisto veliko pogodbo, katero so bili sklenili z rodom Leni Lenape, razlagali čisto po svoje. Leni Lenape so divje nasprotovali, toda angleški poglavar je pač sodil, da bo najpametnejše, če verjame besedam Irokezov. In Irokezi so bili še velikodušnejši kakor Čiroki na jugu. Či-

roki so Kentuki »samo« prodali, Irokezi pa so Kentuki angleškemu poglavarju naravnost — poklonili. To so storili tako, kakor da se da cela dežela preprosto podariti kakor tuli za puščice.

To je torej bila tista čudna novica, ki jo je prineslo pet Indijancev z vzhoda. Zatorej so tako brzeli navzdol po Ohaju, da niso utegnili vrniti Gašparja in Lenke njunim staršem, zato so bili v čolnu tako nasajeni in so včasih tako grdo pogledovali — in zato se je poglavar Kornstalk že naslednje jutro posvetoval s starešinami, ko so se fantiči igrali na bregu.

Toda Irokezi in Angleži so daleč, želodec pa je blizu in indijanska naselbina je potrebovala mesa. Zato je Kornstalk razmišljal še o tem, da povpraša svoje sle, mar niso na svojem potovanju videli divjačine. Sli so povedali, kar so vedeli, javili so Kornstalku, da je ogromna čreda bivolov šla čez Ohajo na jug.

Kornstalk je poskočil na obe nogi in se je hudo razsrdil, češ: zakaj mu niso sli tega že takoj prejšnji večer povedali. Toda brž se je obvladal, pogledal je naokrog po zbranih Indijancih, pomignil je nekaterim mlajšim bojevnikom, in ko so stali ob njem, je zapovedal slom, naj o divjačini natančno poročajo. Mladi bojevniki so pozorno poslušali. Vedeli so, kaka naloga jih čaka. Komaj je bilo poročilo končano, so se mladi bojevniki napotili v svoje šotore. Osedlali so konje, brž so si še dali postreči z jedili, vzeli so vsak svojo orožje in so pojezdili iz taborišča proti vzhodu. Stalno sta jezdila po dva vstric. Niso še bili izven vasi, ko je že vstopal glasnik z velikim bobnom od vigvama do vigvama in oznanjal, naj se ljudje pripravijo, kajti na-

Prava ljubezen ne mine

S tiho žalostjo je Marička na sveti večer postavljala pastirce po zelenem mahu. Ko je končala jaselce, je prižgala črno lučko za hlevčkom, da je zasijala rdeča luč skozi papirnato okence na Božje dete in Marijo.

Tokrat je postavila jaselce čamo zase. Zefa, stara nadložna dekla, je dremala na peči, hlapec Tine je šel tudi to noč vasovat. Ostala je čisto sama in zapuščena. Nikogar ni bilo, s komer bi se mogla veseliti svetega večera. Še pred letom je ob jaselcah čeblijal njen otrok. Zdaj pa še trije meseci niso minili, odkar je šel za očetom in bratcem, ki že več let spita ob cerkvi sv. Jerneja.

Vse, kar je bilo zanj lepega na svetu, je izgubila. Pred desetimi leti sta se imela s Koparjevim Poldetom rada. Polde ni bil bogat. Ko je njen oče izvedel za njeno ljubezen, jo je pretepel in rekel: »Ženina ti bom že sam poiskal, bajtarski ni za naš grunt!«

Pri tem je ostalo. Očetu je bil po volji Mrakov France, ki je bil petičen. Vzela je njega, ker je vedela, da oče ne bo odnehal. Ta je prav za prav niti vprašal ni, ali ga ima rada ali ne. Pa je tudi Franceta ljubila, saj ji je bil dober mož, toda tako ga ni mogla rada imeti kakor Poldeta.

Polde je šel po svetu, še preden se je omožila, in potem ni več ničesar slišala o njem. Ta čas pa je pokopala očeta, moža in dva otroka. Zdaj ji ni od mladosti ostalo nič drugega kakor žalosten spomin in tisti denar v hranilnici, za katerega jo je oče prodal.

Pogosto je zdaj, ko je bila vdova, mislila na Poldeta. Preveč rada ga je imela nekoč, da bi ga mogla pozabiti. Kje je zdaj? Ali je srečen? Morda si je v daljnem svetu poiskal drugo dekle in se oženil z njo. Morda sta tudi ona dva nočjo postavila jaselce in okrasila božično drevesce. Prižgala sta na njem svečice, zdaj pa sedita z roko v roki ob mizi in poslušata čeblijanje svojih otrok.

Marička se je naslonila na mizo in si zakrila obraz z rokami. Zamišljena ni slišala, kako so se čisto tiho odprla vrata in da je stopil v sobo mlad mož. Ko je zagledal Maričko pri mizi, je obstal pri vratih. »Sveti večer je nočjo,« si je mislil mož, »pa je tako sama.« Tiho je stopil do nje in jo nokalil ob imenu. Predramila se je in ga prestrašeno po-

gledala. Spomnila se je, da ni bila zaklenila vežnih vrat.

»Ka bi radi?« je vprašala.

»Marička, ali me več ne poznaš?« se je začudil.

Pogledala mu je v obraz, ki se ji je zdel tako znan, pa vendar ni vedela, ali je pravi ali ne. Naposled je le rekla: »Polde si.« Čeprav ni verjela, da bi moglo biti res.

»Seveda sem,« je rekel. »Ni še dolgo, ko sem izvedel, kako je s teboj, pa sem te prišel obiskat.«

Potem sta si po dolгих letih spet podala roke.

Od vsepovsod je zvonilo k polnočnicam, Polde in Marička pa sta sedela za mizo in se pogovarjala. Mnogo sta si imela za povedati. Polde je pravil o Ameriki. O delu v rudnikih in tvornicah, o sreči, ki se mu je nasmehnila

S cvetjem vred je ovenela

I.

Gori za vasjo so peli fantje vesele pesmi v tiho noč. Izza gore jih je radovedno pogledala luna. Bila je velika in rdeča kakor roža sredi vrta in smejala se jim je.

Na vasi je zalajal pes. Pritekel je iz hišice in hud je bil, ko sem stopal po tvojem vrtu, draga. »Ne bodi hud!« sem mu dejal prav tiho; spoznal me je in žal mu je bilo...

V tvojem oknu je brlela luč v lice rdeči roži, ki se je smejala zaničljivo njenim siromašnim žarkom. Vtrgal sem kraj steze cvet, pa sem ga vrgel k tebi skozi okno. Pogledala si me, a tvoj pogled je bil otožen pramen plakajoče duše.

Daleč gori za vasjo so peli fantje vesele pesmi, ko sva šla po stezi kraj potoka, kakor dvoje bolečin skozi tiho noč. Bolestni trenotki slovesa. Molčala sva, a cvetlice so šepetale tajno in potok je šumljal besede v tanko meglico okrog stezic. Tisoče je bilo cvetlic okrog naju, na eno izmed njih je kanila tvoja solza. Odprla se je cvetlica in je vsrkala kapljico. Utrgala si to cvetlico.

Z neba je gledala luna; bila je blede in ni se več smejala. Tanka meglica je prekrila njeno belo lice, da ne vidi naju v brezmejni boli.

kar čez noč. Ob hudi prometni nesreči je rešil otroka bogatega tvorničarja, ki ga je za to bogato poplačal.

Tudi Marička je povedala vse. Ko je končala svojo žalostno povest, se je Polde sklonil k njej in ji rekel: »Glej, zdaj ni nikogar več, ki bi ti mogel braniti, da bi bila moja žena.«

Pogledala ga je, kakor bi ga ne bila prav razumela, potem pa je rekla skoro žalostno: »Kaj boš z menoj, zdaj nisem več ne mlada ne lepa. Če se hočeš oženiti, boš prav lahko dobil boljšo in lepšo kakor sem jaz.«

»Ne govori tako!« je rekel Polde. »Ali misliš, da bi prišel od tako daleč, če bi te ne ljubil več?«

»Saj te imam tudi jaz še zmerom rada,« je rekla in se ni branila, ko jo je objel.

Drugo jutro sta šla skupaj k maši. Ljudje so gledali za njima in se čudili. Tisti, ki so Poldeta poznali, so tiho govorili: »Glejta, po tolikih letih je spet prišel k njej. Prava ljubezen ne mine...«

Lojze

II.

Tokrat sem te poljubil zadnikrat... Zašumeli so lesovi, list se je boječ oklenil lista, in potok je glasneje zapel proti nebu pesem svojo.

Ko so utihnili fantje in se je skrila luna za meglice, sem šel, šel sem s solzno tvojo cvetlico v daljni svet...

Spet je priskakljala bela in vsa razigrana iz dalje vigred v tvoj zapuščen vrt. Zasmejala se je vijolica vijolici, trobentica pozdravila trobentico v grmovju, ki si je zaspana še mela oči, in zvonček je cingljaj zaspanemu bratcu kraj sebe, naj že vendar vstane, da bo pomagal zvoniti. Vstajenja dan. Vigred. Vse se smeje, vse se ljubi. Cvet za cvetom kliče čebelo, a ona že godrnja, ker ne more vseh uslišati. Preveč jih je. Pa pride čmrli in tolaži z nizkim basom cvet do cveta. Med njimi pa metuljček tiho krade in se poigrava s cvetjem.

Z veje na vejo je skočila ptica in se skrila za mladim listjem. Skrila se je, potem pa zapela. Skozi okno si pogledala ti. Tvoje oči so bile kalne, iskale so jo. Pa je zapela ptica še enkrat, razprostrla peruti in zletela k tebi na

sledno jutro se bo napotil ves rod proti vzhodu, kjer so se pojavile bivolje črede.

Kornstalk pa se je dalje posvetoval s starešinami svojega rodu, kaj je treba storiti. V taborišču je bival samo rod Mze-pase, in to se imenuje po naše puma ali gorski lev. Kornstalk je bil vrhovni starešina tega rodu in obenem njegov mirovni poglavar. Toda bil je še nekaj več: po svojem divjem pogumu, po drznih junaških bitkah in po številnih skalpih, ki so viseli v njegovem vigvamu, je bil neoporečno tudi vrhovni poveljnik v vojni. Če je on klical na boj, se ni potuhnili nihče, ki je le mogel nositi orožje, kajti če je Kornstalk povedel svoje junake v borbo, tedaj se je obetala zmaga in z njo slava in plen. Če je že v mirovni dobi bila njegova beseda najvplivnejša, potem je na bojnem pohodu veljala njegova volja za zakon, zoper katerega ni trpel ugovora.

Posledek posvetovanja je bil ta, da je še dopoldne zapustilo tabor osem starih in izkušenih mož, katerih naloga je bila, da skličejo ostale šavanske rodove k velikemu ljudskemu zborovanju na tistem prostoru, ki ga je določil Kornstalk. Iskat bivolje črede je poslal mlade bojvernike, toda sklicati rodove se je spodobilo samo starejšim borcem.

Tekumze je taboril s svojimi tovariši, še truden od jutrnih iger, na običajnem prostoru, tam, kjer je bil dan prej tekmoval z Gašperjem. To vam je bila zadovoljna fantovska družina, pripravljena za vse porednosti, kar si jih le more izmisliti mladostna domišljija. Seveda so si nadeli tudi svoj vzdevek. Imenovali so se »rod mladih gorskih levov«. To je bilo

lepo in pravilno ime, kajti vsi so pripadali rodu gorskega leva in njihov vodja Tekumze je imel ime, ki se je s tem pravilno skladalo, kajti Tekumze pomeni »gorski lev, pripravljen k naskoku«, ali »lovski lev na preži«. Kjerkoli najdete v indijanskem imeniku črko »z«, vam to pove, da je dotičnik iz rodu gorskega leva.

Dvojni orel je bil Kornstalkov sin, Mali lovec je bil sin rodovega glasnika Vzhajajočega solca — v njegovem šotoru je tudi prebivala Gašperjeva sestra Lenka in je bil Mali lovec na to ponosen. Volčji sin in Fantič z drevesa sta bila bratca, zato sta se ob vsaki priliki pretepala in se divje borila — toda gorje tistemu, ki se je v prepire vmešal ali se zavzel za katerega izmed njiju. Takoj sta složno planila po njem, po vsiljivcu.

Tekumze je bil na zelo preprost način dosegl, da sta ta dva bratca vsaj tedaj varovala premirje, kadar je bil rod mladih gorskih levov zbran. Tekumze je bil nekoč Volčjega sina potegnil nazaj, ko je brez pravega povič planil po Fantiču z drevesa, ki je bil manjši in mlajši. To je bilo še prav početka, ko rod mladih gorskih levov še ni bil tako čvrsto združen kakor pozneje. Oba bratca sta glupo gledala in sta potem neusmiljeno pretepla vodjo Tekumzeja, da tako pač še nikoli ni bil tepen. V dvoje sta pač bratca bila močnejša kakor sam Tekumze. Ob prihodnih priložnostih, ko sta se pretepaška bratca brez vsakega pravega povič in prav za prav le iz golega dolgega časa spet cenkala in nenadno planila drug na drugega, je Tekumze namignil ostalim tovarišem — in tedaj sta jih izkupil Volčji sin in Fant z drevesa... To se je nekajkrat ponovilo in naposled sta oba bratca spoznala, da nasproti Tekumzeju ne moreta ničesar doseči in

se zatorej nista več pretepala. Pač pa sta posledaj silno spoštovala Tekumzeja, bodi že, ker se ju je njegovo ravnanje tako močno dojmilo, ali pa, ker posledaj nista imela več toliko ran in prask in lis po životu kakor do tistih dob. Seveda, tu in tam jima je le še padlo na um, če jima je bila sloga med mladimi gorskimi levi preveč dolgočasna — da sta se na lepem spopadla, samo da sta bila od svojih tovarišev tepena. To se je reklo, da hočeta zoreti za bojevnik.

Danes je bil spet tak sumljiv dan. Prvič je bil ves rod mladih gorskih levov silno enoten. Tekumze je razen tega bil videti hudo len, nič več mu ni bilo do kake igre. In pa gosta so imeli, Gašperja, ki mu je vendar treba pokazati, kaj je »tomavak!«. Tole blede lice si utegne sicer domišljati, da so se mladi Indijanci zgolj po pomoti rodili kot fantiči in da prav za prav spadajo med dekle.

Seveda je prvi začel oni mlajši, Fantič z drevesa. Sunil je Gašperja s komolcem in vprašal: »Ali si že čul, kako zavija Volčji sin?«

Ničesar hučega sluteč in presenečen je pogledal Brzonožec ter odgovoril:

»Ne vem, kaj misliš.«

»Tedad potrpi do večera. Ko bo vzhajal mesec, bo Volčji sin poskočil za njim, ker bi rad ujel tistega zajčka, ki čepi v mesečevem licu.«

Tekumze je po malem namršil obrvi. Dvojni orel pa se je že razkoračil in se smejal, da se mu je obraz kar razlezel.

Mali lovec se je na svoj način pripravljaj, da poseže vmes, in si gladil roke. Povsod so bili sami napeti obrazi. Takoj se mora nekaj zgoditi. Samo Gašper, ta nesrečni neumnež, ni opazil ničesar. Vprašal je:

»Zakaj pa tuli Volčji sin?«

(Dalje)

okno. Dvignila je kljunček in proseče gledala v tvoj umirajoči obraz. Še enkrat ti je zacvrčala, a ti ji nisi odgovorila ne z roko, ne z besedo. Molčala si, pogled je bil tvoj kalen. Pa je odletela ptica na zeleno vejo sredi vrta. Ni te razumela, med potjo je veselo pela, a tvoje oko je ostalo solzno.

Pod tvojim oknom je cvetela kakor ena sama roža tvoja njiva. Tvoja vela roka je šla v ta cvetoči vrt, stegnila se je in je molče iskala cvetko, toda ni je bilo. Ni bilo cvetke med tisoč cvetkami v vrtu, ki bi hotela v jutru življenja umreti. Bila si sama umirajoča med življenjem in si iskala sestro, a ni je bilo, čeprav je tvoja vela roka s prošnjo poljubila vsak cvet. Tedaj je nad teboj zapela ptica. Zapela je otožno, saj je videla cvetlico sredi vrta, ki umira med tisoč cvetkami.

Tedaj je tvoja roka zagrabila cvet na tvojih prsih, oveneli cvet, moj cvet, ki sem ti ga vrgel skozi okno kraj brleče luči. Lahno si dahnila vanj, ustnice so ti vztrepetale. Vetrice je zamajal posušene listke in osuli so se...

Pomlad se je smejala, sredi nje si stala in jo gledala s kalnimi očmi.

III.

Spet je bila jasna noč. Luna se mi je smejala, stopal sem po trati. Iz hišice je zalajal pes z znanim glasom, ko je zaškril kamenček na tvoji stezi. Spoznal me je in ni več lajal nad menoj. Tvoj vrt je bil slekel cvetni plašč. Nič več lučke v njem! Samo luna se je nanj smejala zmagovalno.

Utrgal sem kraj steze zapoznel cvet in ga vrgel v tvoje okno. Nič.

Vem. Z drugimi cvetovi v vrtu si umrla, a na veji ti je ptica pela vesele pesmi, pela ti je, ker te ni razumela. Vse mirno. Mrtva samotna.

Samota. Tam gori za vasjo so peli fantje,

Če te Japonec povabi na večerjo

Marsikateri Evropec, ki že leta in leta živi na Japonskem, nima sreče, da bi bil povabljen v goste v ugledno japonsko hišo. Običaj je namreč, da povabiš japonskega prijatelja navadno v hotel, on pa te povabi potem v japonsko gostilno. Da bi te povabil v lastno hišo, se Japonec le težko odloči. Vzroki temu so: tesno družinsko življenje, v katerem bi bil tujec le v napotje, dalje postrežba, ki jo terja olika, in naposled tudi strah, da ne bi bil gospodar osumljen vohunstva, če bi opazili pri njem tujca.

»Med izletom v hribe sem se seznanil z nekim Japoncem, ki me je potem povabil v goste,« piše na Japonskem bivaajoči Evropec, »da, povabil me je na večerjo. 'Kako naj se vedem?' sem vprašal svojega tolmača. 'Če vas ves mesec poučujem,' mi je ta odgovoril, 'in če bi tudi pazljivo poslušali, bi se še zmerom ne vedli, kakor to terja japonska olika. Toda tujcem marsikaj odpuste. Zato naj vam zado- stujejo naslednja pravila: Ne dotaknite se nobene posode, če ne nameravate iz nje vse pojesti. Prosite trikrat, da vam napolnijo posodo z rižem in ne zahtevajte ničesar, kar ne stoji na mizi. Drugače pa občudujte vse, kar vidite.'«

Popoldne je prišel pome avtomobil in me odpeljal v goste. Ko sem se pripeljal skozi preprosta bambusova vrata, sem videl, da nisem povabljen v kakšno preprosto hišo, ampak v grad. Dobra dva kilometra smo se vozili skozi grajski park. Pod drevesi so cvetele cele njive rož, iz umetnih skalnih skladov je žuborela voda in se v slapovih stekala v zavite ribnike. Sredi parka je stal griček, natanko podoben slavni japonski gori Fudžijami. Ta park je moral veljati več milijonov. Tudi grad je bil razkošen.

Šest služabnikov v modrih platnenih kimoni z gručo svetlo oblečenih mladih služabnic nas je sprejelo z globokim, nemim poklonom. Gospodar je nosil temno moder svilen kimono s črnimi progami, čisto podoben onemu, v katerem sem ga videl v gorah na izletu. Odlični Japonci se enkrat za vselej odločijo za določeno barvo in kroj in tega ne spremene vse življenje.

Hitro nekaj italijanščine

Dvaintrideseta vaja

Pridevniki

Pridevniki se v italijanščini končujejo v ednini kakor samostalniki na -o za moški spol, na -a za ženski spol, nekateri pa na -e za moški in ženski spol. Prvi se v množini končujejo na -i za moški in na -e za ženski spol, drugi pa na -i za oba spola.

Pridevniki na -co, -ca in na -go, ga se končujejo v množini na -chi, -che in -ghi, -ghe, da jim ostane prvotni glas črke c, ki bi se sicer brez h pred i in e glas spremenil. Trizložni in večzložni pridevniki na -ico tvorijo množino po večini na -ici. Torej glas spremenijo: -ico se se izgovarja -iko, -ici pa -içi.

Pridevniki na -io tvorijo množino tako, da odpahnejo končni -o.

Nekaj stavkov za vajo

Di chi è quella casa bianca sul monte? E' la villa d'una famiglia tedesca molto ricca. Chi è quella signora col vestito rosso? E' una celebre cantante del nostro teatro. Nostro cugino ha i capelli neri, gli occhi scuri, la fronte

da se pomlad že povrne. Vrne mi umrli cvet, pomlad!

»Ne,« se je oglasila zemlja, »ona je za zmerom moja!« Z neba je razsipala luna hladne žarke in se je smejala v temno okno. Gori daleč za vasjo so peli fantje pesmi, tam pod našo lipo so jih peli in jaz sem zbežal k njim in sem z njimi pel vso dolgo mrzlo noč.

A. M.

alta, il naso regolare, i baffi castagni. Quella bandiera rossa, bianca e verde è italiana. I vecchi lodano sempre i tempi passati. — Prevod: Čigava je ona bela hiša na gori? Je vila neke nemške, zelo bogate družine (pazi na red besed!) Kdo je ona gospa v rdeči obleki? Je slavna pevka našega gledališča. Naš bratranec ima črne lase, temne oči, visoko čelo, pravilen nos in kostanjeve brke. Ona zastava rdeča, bela in zelena je italijanska. Stari (ljudje) zmerom hvalijo minile čase. — Razlaga besed: bianco, -a = bel, -a; il monte = gora; la villa = vila; la famiglia = družina; ricco, -a = bogat, -a; il vestito = obleka; rosso, -a = rdeč, -a; celebre = slaven, -a; la cantante = pevka; il cugino = bratranec; i capelli = lasje; l'occhio = oko; scuro, -a = temen, -na; la fronte = čelo; alto, -a = visok, -a; il naso = nos; regolare = pravilen, -na, reden, -na; i baffi = brki; castagno, -a = kostanjev, -a, rjav, -a; la bandiera = zastava; verde = zelen, -a; vecchio = star, -a (i vecchi = stari, namreč: stari ljudje); lodare = hvaliti; il tempo = čas; passato, -a = minil, -a (deležnik glagola passare).

prinesti na ogled kakemone, to so risbe s rušim na rižev papir in napete na svilo. Na njih so bili upodobljeni gora Fudžijama z vseh možgih strani, slavčki na cvetovih lilij, opice pri igri, bori v snegu in drugo.

Zadno pozornost mi je moj gostitelj izkazal s tem, da je poklical umetnika, ki je pred nama naslikal dva kakemona in poslikal eno pahilačo. Sivolasi mož je slikal kleče na blazini. Pri slovesu so mi vse tri reči stisnili v roke. Japonci hodijo zgodaj spat, zato sem se že ob desetih poslovil.

Čevlji z raztegljivimi petami

Neki Američan je iznašel nekaj, kar je med ameriškim ženskim svetom zbudilo veliko pozornost. Izumil je takšne pete pri čevljih, ki se dajo poljubno uravnjavati. Lahko se stisnejo, da so čisto nizke lahko pa jih tudi raztegneš, da so poljubno visoke. Za moške ta najnovejši izum ne pride dosti v poštev, kajti moški še nismo na tem, da bi se še s petami pri čevljih spakovali. Ženske bo ta izum bolj zanimal, saj je tudi res praktičen. Zlasti manj premožnim ženskam, ki imajo dostikrat v zalogi le dober par čevljev, pride zelo prav, če lahko poljubno raztegujejo pete na svojih čevljih.

✱

✱ Z jadrnico okrog Afrike. V Las Palmas je te dni priplula jadrnica »Ruetlic«. Vodi jo švicarski državljani, ki z njo čisto sam jadra čez morja. Mož pripada švicarski družbi za pospeševanje trgovine in se je napotil v Afriko z namenom, da bi tam delal propagando za švicarske izdelke. Svojo pot po širnem morju je začel v portugalski prestolnici Lizboni. Doda se je ustavil že v Tangerju, Casablanci in Puerto Luzu in je odtoč namenjen v Dakar ob zapadni afriški obali. Iz Dakara bo odjadriral proti Belgijskemu Kongu, od tam pa okrog Afrike spet nazaj domov. Računa, da bo njegovo potovanje trajalo tri leta.

✱ Ko se je vrnil domov, je bral uradno obvestilo o svoji smrti. Nekaj izrednega se je te dni primerilo nekemu francoskemu kmetu. Iz svoje domače vasi Hericouta je za nekaj časa neznan kam odpotoval. Ko pa se je vrnil, je videl, da so ga med tem že uradno proglasili za mrtvega. Obvestilo o njegovi smrti je bilo nalepljeno na občinski deski. Kmeta je to seveda nemalo osupnilo. Odšel je hitro na občino, da povpraša, kako je z njim. Povedati so mu, da je takšno izjavo podal na uradu njegov sin. Izkazalo se je, da se je sin za ta nenavaden korak odločil zato, ker je bil v denarni stiski in bi rad postal čim prej dedič očetovega premoženja. Seveda so tega prepodjetnega fanta vtaknili pod ključ zaradi lažnive izjave oblastvom.

Peljali so me skozi park, katerega ponos sta gaj prastarih česenj in vrsta kamnitih svetilk. Ko mi je zamenjal služabnik čevlje s slaman- timi sandali, sem si ogledal notranjost hiše: 21 velikih sob, pokritih s preprogami in s pot- ranim stropom, v vsaki slika v vodenih bar- vah in vaza s cveticami. Naposled smo se zna- šli v veliki sredni dvorani, ki je bila za sveča- ne obele. Tudi ta prostor je skoro brez pohi- šta. Mahagonijasta miza in dva stola sta bi- la gotovo le zaradi mene postavljena v sobo. Premične stene te dvorane so bile prevlečene z zlato peno in okviri črno položeni. Strop je bil pokrit z vložnim lesom. Po navodilu tolma- ča sem občudoval strop in stene.

»Premične stene so iz nekega templja,« je pojasnjeval moj gostitelj, lakirani okviri so stari 800 let. Krizanteme na bronastih ročajih kažejo, da je vse to poklonil templju cesar. Les na stropu je iz tisočletnega hribovskega hrasta.

Večerjala sva sama. Najodličnejša ženska v družini, gospodarjeva mati, je stregla meni, njemu pa žena. Služabnice so nosile jedila, to- da niso prihajale do mize, temveč so kleče po- dajale posode obema ženama.

14 različnih jedi z nevštetim dušenim rižem, ki je spadal k vsaki jedi in slaščici. Ribe so prišle na mizo različno pripravljene z gohami in sladkim stročjem; nato so sledili zdrobljeno svinjsko meso, ostrige, bambusovi poganjki, ki imajo okus po presnih lešnikih, pečeno me- so v kosih in pomočeno v sirovo jajce in še vse polno drugih jedi. Vse so bile prinesene na mizo v rdečih ali črnih loščenih posodah.

Večerjala sva samo eno uro. Ves ta čas ni- sta mati in žena mojega gostitelja spregovo- rili niti besedice. Po večerji so mi predstavili otroke. Bili so plahi in se niso upali govoriti. Po večerji sem napravil hudo napako. Men- da je bilo vino vzrok, da sem pozabil pouk svo- jega tolmača. Prosil sem za cigaro. Cigar pa niso imeli, temveč le cigarete. Moja želja je zakrivila veliko zmedo. Z mnogimi pokloni sta se gospe opravičili. Gospodar je bil ves nesre- čen. Razpoloženje se je šele vrnilo, ko so mi tudi s cigarami postregli.

Po čaju brez sladkorja je gospodar ukazal

M. A.

Dresebična materina ljubezen

Povest

»Toneta pojdem,« je odločno, vendar pa prijazno, a hkratu tudi zaskrbljeno odgovorila Hmeljačka.

Lizika je dobro začutila, da je bilo v njenih besedah tiho, skoro ponižno vabilo, naj pojde tudi ona z njo. Morda kot posredovalka, da bosta obe potolažili Toneta, ki bogve kje zdaj divja z divjim novim konjem in ki ves strt v duši zdaj morda kje sedi v gostilni.

Hmeljačka je bila prepričana, da se na sodišče ni odpeljal. Če pa je že šel tja, je gotovo ukrenil vse tako, da ne bo še treba nadaljnjih poti.

Obe ženi, Hmeljačka in njena snaha Lizika, sta zdaj napregli enega izmed dveh konj, ki sta še bila v hlevu, in sicer hitrejšega izmed obeh. Mudilo se jima je. Čimprej morata natti Toneta.

Ko je bil konj vprežen na voziček, ki se je navadno uporabljal za prevažanje žita v mlin, sta se obe ženi odeli s toplima rutama in pognali. Vajeti je držala v rokah Hmeljačka, češ da je bolj vajena konj.

Vozili sta se že četrte ure v divjem diru, ne da bi bili spregovorili besedico. Obe sta mislili samo na to, kje je Tone in kaj počenja. Ali ni morda napravil česa nepopravljivega?

»Lizika,« je zdajci odločno rekla Hmeljačka »vem, da sem ti delala krivico...«

»Saj ni bilo nič takega,« se je branila Lizika v svoji skromnosti, vendar pa jo je kljub skrbi za Toneta veselilo, da je slišala od tašče to priznanje, ki je kazalo na to, da bo Hmeljačka vendarle začela nasproti njej postopati drugače.

»Ti vsega ne razumeš prav, Prevelika,« je morda ljubezen do Toneta, »te nadaljevala Hmeljačka »a veš, v tehle trenutkih trepetanja za sinom sem šele začela razumovati, da ima Tone poleg tega tudi neomejeno pravico do lastnega družinskega življenja. Presebična sem bila, vem. Rada pa bi imela, če bi se mogel današnji dan v nas vseh pozabiti. Ni prav, kar sem mu napravila... Samo, da bi si Tone kaj ne naredil... Strašno me to peče.

»Gotovo se bo vse srečno izteklo,« je menila Lizika, vendar njen glas ni izražal popolnega prepričanja.

Soet sta umolknila. Konj je drvel in obe ženi sta napeto zrli v noč v nadi, da bosta zdaj zagledali voz s Tonetom.

Cas je potekal in strah za Tonetom je narasčal pri obeh enako. Kot skesana grešnica je sedela Hmeljačka tesno ob Liziki, priganjala konja in strmela v temo. Nikjer nič. Srečali nista niti kakega tujega vozila, da bi vprašali po Tonetu.

Pogledali sta pri vsaki gostilni ob cesti, a Toneta nista našli nikjer. Šele v predmestni gostilni, kjer se po navadi ustavljajo ljudje z dežele, kadar imajo opravke v mestu, sta na dvorišču opazili domači voz.

Obe je pri tem prešinilo veliko razburjenje. Strah se je mešal pri obeh z veseljem. Ali je tudi on zdajle v gostilni? Ali pa ni morda samo tukaj pustil konja in voza, a sam blodi bogve kod? Stopili sta oklevaje in skoro omahovaje v gostilno. Pogledali sta po vseh gostilniških sobah in naposled sta zagledali Toneta v majhni sobi, v kateri ni bilo mnogo gostov, sedečega za mizo in podpirajočega si z obema rokama glavo.

»Tone,« je vzkliknila Lizika in je naglo stopila k njemu, da so jo tuji gostje začudeno pogledali.

Tone je vzdignil glavo in jo pogledal. Iz njegovih oči sta šinila vanjo takšen obup in takšna žalost, da se je Lizika kar stresla.

»Tone,« je zaklicala Lizika znova, medtem ko je mati Hmeljačka stala pri vratih in čakala trepetaje, da bo sin kaj spregovoril.

»Kaj želiš, Lizika?« je rekel Tone, ki mu je bilo na prvi mah videti, da se ni bil napil, čeprav je sedel v gostilni.

Lizika je sedla k njemu. »Čuj, Tone, mami je tako zelo žal... Moraš ji oprostiti, gotovo ni tako hudo mislila...« mu je rekla skoro šepetaje.

Tonetu se je obraz malo zjasnil, vendar megla še niso izginile z njegovega obraza. Videlo se mu je, da ga je krivica, ki mu jo je bila storila mati, pekla do dna duše, da se je v njegovi duši nekaj prevrnilo, kar je spet treba postaviti pokoncu, da se ne zara-se v njem v nepravilni legi.

»Lizika, ti si zelo dobra,« je rekel z ljubeznivim glasom. »Za svojo dobroto si preveč trpela.«

Grozna borba s tigri

Tri smrtne žrtve, preden se jim je posrečilo ustreliti tigrovski par

Med največjimi sibirskimi tigri, kar so jih imeli kdaj v ujetništvu, je bil samec, ki je veljal pred leti za prvaka med živalmi živalskega vrta v Leipzigu. To je bila v resnici lepa žival, ki je segala v višino hrbta sredno velikega konja, po dolžini pa ga je prekašala za cel meter. Kot mladiča so ga ujeli v Altaju v Sibiriji, toda ta plen je veljal tri človeška življenja.

Dva kalmiška hribovca sta nekega dne še pred prvo svetovno vojno sporočila kozaki postaji v pustih gorah, da biva v skalni soteski Altaja dvojica tigrov, ki je postala s svojimi roparskimi napadi prava šiba božja za vse ozemlje. Poveljnik postaje Vazimirov je bil takoj pripravljen prirediti lov na nevarni živali. Sestavil je lovsko odpravo in je nekoliko Kalmikov poslal naprej, da ugotovijo njuno bivališče. Ti ogleduhi so se vrnili razmerno kmalu s poročilom, da sta se tigra utaborila v jami sredi neprehodne soteske in da samica pravkar doji mladiče. Oficir se je pri tej vesti takoj odločil, da se mladičev polasti živih.

Že nasledni dan se je lovsko odprava napotila na lov. Stela je poleg Vazimirova kozškega podoficirja Jabikova in nekega drugega kozaka in pet izkušenih kalmiških lovcev. Dva domačina sta pa odšla naprej na ogled.

Po šesturni naporni ježi po gorovju so našli enega izmed ogleduhov, ki ga je bil tiger s šapo hudo ranil po roki. Povedal je, da je s svojim tovarišem splezal do jame, v katero je držala le ozka razpoka. Tovariš je ostal na straži, sam pa je zlezal v jamo. V njej je razločno slišal cvilenje mladih tigrov, a nenadno se je oglasilo tudi renčanje starke. Nato da je pobegnil. Komaj je pritekel pred jamo, je videl, kako se je ogromni samec pognal kakor rdeč blisk na tovariša in mu z enim samim udarom šape zdrobil glavo. Nesrečnikovo telo, ki je še drgetalo, je izvlekel tiger v jamo. Mimogrede je zver možu, ki je pribežal iz jame, razmesarila roko.

Ko so ranjenca okrepčali in obvezali, so možje sklenili, da počakajo ob vhodu v sotesko do noči, ko bi obe odrasli živali odšli na rop. Jabikov naj bi tedaj z dvema Kalmikoma poskusil polastiti se mladičev in jih vtakniti v pripravljen vreče. Kmalu pa so možje ob vhodu v sotesko spoznali, da sta obe živali neopazno izginili iz jame. Zato so se odločili, da ju bodo zasledovali.

Med tem je Jabikov z obema spremljevalcema splezal do jame in vanjo tudi zlezal. Svoje dolge puške, ki bi jih ovirale, so možje pustili zunaj. V svitu gorečih bakel so kmalu dospeli v precej prostorno skalno dvorano, ki so ji bila tla posuta z velikimi skalami, a ostanki krvavih tigrovskih obedov so širili strašen smrad. Ostre kalmiške oči so v nekem kotu zagledale tri mladiče. Niso bili večji od mačk, a s praskanjem in cviljenjem so se na vso moč otepali lovcev, ki so jih le z veliko težavo spravili v vreče.

»Vse to sem pozabila, ko sva se peljali po tebe in mi je mama vse povedala, kako je z njo... Glej, pri vratih naju še zmerom čaka... Plačaj, Tone, in pojdiva!«

Tone se je šele zdaj ozrl proti durim in zagledal mater vso skrušeno. Takšne še ni videl. Zbolelo ga je. Ne, njenega ponižanja ne mara. Poklical je natakara, plačal, se skoro sunkovito vzdignil, stopil proti vratom in brez besede dal roko materi.

Ko so se vsi trije peljali na Tonetovem vozu, en voz in konja so bili pustili kar v gostilničarjevem varstvu, je spet mati vodila konja, a Tone in Lizika sta sedela zadaj. Luna je svetila in zdelo se je, da se je prizanesljivo smehljala trem potnikom, ki jim je moral šele hud dogodek odpreti oči in omehčati srca k sreči.

KONEC

Cviljenje je bilo trajalo le nekoliko sekund, a je zadostovalo, da je imelo za lovca strašne posledice. Tenki sluh tigrice je moral namreč kljub daljavi ujeti te glasove ogroženih otrok, zakaj nenadno so možje zaslišali pred jamo besno rjojenje starke. V svojem obupnem položaju so skušali lovci z največjo naglico izdelati ozek vhod jame s skalami. Komaj pa je to uspelo, se je starka z vso silo pognala proti tej pregradi. Skozi luknjo med skalami so zagledali njen s peno pokriti gobec, a iz njenega rjojenja so lahko spoznali, da je pripravljena za rešitev svojih mladičev tvegati vse. Strel iz pištole Jabikova jo je za trenutek sicer pognal nazaj, toda v naslednjem trenutku se je zagnala s še večjo silo v skalno barijado. Možje so spoznali, da ta barikada pod njenimi silnimi sunki ne bo zdržala. Tedaj pa so zaslišali tudi rjojenje druge odrasle in še večje živali, samca, ki je prihajal samici na pomoč. Z vso silo sta si zveri skušali odpreti pot v jamo. Edino upanje mož, ki so bili zaprti v njej, je bilo to, da jim bodo prišli ostali tovariši še pravočasno na pomoč.

V tem obupnem položaju si je eden izmed kalmiških lovcev brčkone na podlagi praznovernih naziranj svojega plemena izmislil nekaj blaznega. Povedal je dve, tri besede svojemu rojaku in preden je mogel Jabikov stopiti vmes, sta planila moža na vreče z mladimi tigri, potegnili vsak po eno živalco na dan, jo ubila in pomolila skozi odprtino v pregradi. Raslima živalima pod gobec. Jabikov je komaj še utegnil rešiti tretjega mladiča. Učinek je bil, da sta ga izvršila Kalmika, pa je bil vse drugačen, kakor sta menila, zakaj po kratkem presledku, med katerim sta tigra obvohalo in oblizala mrtva otroka, sta zveri zarjoveli s še strašnejšim glasom in se pognali v pregrado. Ta se je začela pod njiju silovitimi navali vdajati.

Toda v trenutku skrajne sile so jeknili zunanji strelji. V naslednjem trenutku je cvileče renčanje obeh tigrov opozorilo možje v jami, da sta se živali morali lotiti tudi nasprotnikov z druge strani. Strel za strelom se je oglašal in nenadno je eden izmed tigrov silno zarjovel. Vazimirovu se je bilo posrečilo, da je smrtno zadel velikanskega samca. Tigrica je tedaj v skrajnem besu planila proti lovcom, ki so se bližali jami. Z enim samim udarcem šape je ubila enega izmed psov, ki so jih imeli s seboj, in Kalmika, ki je psa vodil na jermen, z drugim udarcem pa je enemu izmed kozakov razmesarila ramo in roko na takšen način, da se je mož zgrudil nezavesten in je pozneje umrl. Šele tedaj se je Vazimirovu z vsemi desetimi strelji, ki jih je imel v puški, posrečilo usmrtiti tudi to pošast.

Možje v jami so lahko zlezli ven. Ubila tigra so odrli. Odprava se je kljub uspehu žalostna vrnila domov. Ta lov je terjal tri človeška življenja in za to ceno je prišel preostali mladi tiger pozneje v živalski vrt v Leipzigu.

* **Države, ki so v vojni z Italijo.** Rimski uradni list je objavil tole sporočilo predsedništva ministrskega sveta: V smislu veljavnih zakonov je treba smatrati, da je Italija v vojni z naslednjimi državami: s Panamo, San Salvadorom, Hondurasom, Haitijem, San Domingom, Kostariko in Nikaraguo.

* **Zatemnitev od 19. do 7. Ker** je smatral za potrebno, da se določi nov čas za zatemnitev je Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino glede na svojo naredbo z dne 6. junija 1941/XIX. in z dne 2. decembra 1941/XX. odredil, da se morajo do nove odredbe upoštevati predpisi o zatemnitvi od 19. do 7. ure. Drugi predpisi, ki jih obsega naredba z dne 6. junija 1941/XIX., ostanejo nespremenjeni. Ta naredba je stopila v veljavo 18. januarja.

* **Vodnikova družba za leto 1942.** prinaša v svojem obširnem koledarskem delu pratiko s priljubljenimi Gasparijevimi podobami in letošnji koledar, zato je Vodnikova pratika najboljši nadomestek za stenske koledarje in žepne koledarčke, ki jih letos nismo prejeli. Poleg drobne koledarske vsebine (domnevno vreme, prazniki, mrki, vremenski ključ itd.) prinaša Vodnikova pratika tudi »Slovenski kulturni koledarček« in zbirko ljudskih letinskih in vremenskih preročb. Sezite brž po letošnjih Vodnikovih knjigah, ker bodo v kratkem razprodane!

* **Ureditev dela po pekarnah.** Na prošnjo prizadetih združenj je ministrstvo korporacij vnovič preučilo zakonsko določilo, ki prepušča nočno delo po pekarnah. Spričo dejstva, da so pri zdajšnjem načinu peke potrebni razni novi procesi proizvodnje in je z njimi v zvezi potrebno tudi podaljšanje delovnega časa, je ministrstvo odločilo, da je dovoljeno tudi nočno delo v pekarnah, kadar so dani nujni pogoji zanj. S tem v zvezi bodo prefekti dostavili posameznim korporativnim inšpektoratom podrobna navodila o tem, v katerih primerih se dovoljenja lahko izdajajo, v nobenem primeru pa se nočno delo ne sme začeti pred 1. V enakem smislu bodo dovoljene tudi spremembe dnevnega delavnika, vendar se dnevno delo ne bo smelo raztezati preko 13 ur, če ne gre za oskrbo vojske s kruhom.

* **Letošnjih Vodnikovih knjig,** ki zelo uga-jajo članom, je še nekaj izvodov na razpolago. Prav kmalu pa bodo pošli. Opozorjamo vse, ki še niso prejeli knjig (Pratika za leto 1942. in Jarčeva povest »Jalov dom«), naj se takoj javijo v knjigarni Tiskovne zadruge, Šelenburgova 3, ali pa v pisarni Vodnikove družbe, Puccinijeva 5, poslopje Narodne tiskarne, prvo nadstropje, desno, ali pa pri svojih poverjenikih.

* **V Rimu je drugič snežilo.** Izreden mraz v tej zimi ni prizanesel niti Rimu. Te dni je v Rimu že drugič snežilo. Tokrat sneg ni povzročil posebnih prometnih ovir.

* **Obsodba na 10 mesecev zapora zaradi poneverbe.** Nedavno se je vršila pred okrožnim sodiščem razprava proti bivšemu aktivnemu sodočniku Ostrova Vokiću in njegovi ženi Olgi, pristojnima v Ljubljano. Vokić je bil obtožen, da je vzel aprila lani v Novem mestu na škodo bivše kraljevine Jugoslavije z orožniške postaje, kjer je bila blagajna štaba dravske divizije, 13.500.000 dinarjev, da sta on in njegova žena denar prikrivala in uporabila v skupno korist znesek nad 750 tisoč dinarjev. Po dalje časa trajajoči obravnavi je bil Vokić spoznan za krivega, da je kot državni uslužbenec, ki mu je bil poverjen denar, uporabil, odnosno dal v uporabo od tega denarja 340.000 din. Obsojen je bil na 10 mesecev zapora, na povračilo stroškov kazenskega postopanja in plačilo povprečnine v višini 200 lir. V kazni se mu šteje preiskovalni zapor od 15. maja preteklega leta. Glede ostalega zneska se oprošča.

da bi ga vzel z namenom pridobiti si protipravno imovinsko last. Vokić Olga se oprošča popolnoma. Proti razsodbi je državni tožilec vložil revizijo glede kvalifikacije dejanja obeh obtožencev in priziv glede višine kazni.

* **Klopotače ugonablajo s kačami.** V Braziliji živi kača, ki je prišla zavoljo neke posebne lastnosti do velikega ugleda. Raziskave so namreč pokazale, da je ta kača, ki meri okrog 2 m in je lepe kovinskosive barve, smrtna sovražnica klopotač in drugih nevarnih kač. Ponoči se spravlja na lov in nikoli ne podleže v borbi s svojimi nevarnimi sorodniki, ki jih s slastjo požira. Oblastva so zato poskrbeli, da se brazilski zemljiški lastniki seznani s to kačo in jo vzamejo v zaščito.

Trieste—Gorizia

Odlikovanje mornarjev. Z najnovejšim ukazom je bila odlikovana dolga vrsta mornarskih oficirjev, podoficirjev in mornarjev, med katerimi so drugi vodja-radiotelegrafist Valter Šuligoj iz Gorizije (vojni križec), podporočnik Roman Fonda s Fiume (bronasta kolajna), poročnik Marijo Prosen s Fiume (bronasta kolajna), kurjač Daniel Furiani iz Muglie, topničar Adalbert Starc iz Contovella, torpednik Furlan iz Buie v Istriji, topničar Viktor Kinec iz Gorizije in drugi vodja-mehaničar Ivan Maragoj iz San Pietra d'Isonzo (vojni križec).

Izpoponitev triestejske cestne železnice. V kratkem bo Trieste doživel nekatere pomembne izpoponitve v električnem cestnem prometu. Prihodne dni prispe 16 novih električnih avtobusov, s pomočjo katerih bo proti koncu februarja začela poslovati nova prometna proga št. 10. Hkratu pa se bo znatno izboljšal tudi promet na progi št. 4, obenem pa bo proga št. 5 predelana na električne avtobuse.

Tekmovanja za izboljšanje krušne peke. Korporacijski pokrajinski svet v Triesteju želi izboljšati peko kruha. Razpisal je že dve tekmovanji med peki triestejske občine in obljubil tistim, ki njih izdelke oceni posebna komisija za najboljše, visoke nagrade. Zdaj je razpisano že tretje tekmovanje. Nagrade znašajo za pekavske mojstre: prva 10.000 lir, druga 7000 lir, tretja 3000 in 14 po 600 lir; za pekavske pomočnike pa: prva 5000 lir, druga 3000, tretja 2000 in 14 nagrad po 400 lir. Tretje tekmovanje bo zaključeno 15. marca.

Smrt v izredno visoki starosti. V Auremianu pri Divaccii je umrl 93-letni železniški upokojenec in posestnik Anton Rapotec. Pokojni je bil do zadnjega čil. Navzlic visoki starosti, je zmeraj kaj delal. Njegovo zdravje telo je premagovalo z lahkoto vse življenjske napore, dokler ga ni starost priklenila na postelj. Bil je skrben družinski poglavar. Odlikoval ga je kremenit značaj. Vest o smrti najstarejšega v kraju se je naglo razširila po vsej lepi tamkajšnji dolini, kjer je bil pokojni Rapotec povsod dobro znan. Poleg sorodnikov so se udeležili pogreba tudi znanci iz raznih drugih bližnjih krajev. Vrlega moža bomo ohranili v najlepšem spominu. Žalujemočim sožalje!

Smrt upokojenega bančnega ravnatelja. V Goriziji je umrl ravnatelj Kmečke banke v pokoji g. Matija Komac. Pokojnemu blag spomin, žalujemočim iskreno sožalje!

Za poškodbami umrl v bolnišnici. V Trstu se je ponesrečil 69letni vrtnar Avgust Pečar s Catinare. Na vrtu neke vile je namreč obrezoval drevje, pa se mu je lestev prevrnila, da je padel na tla. Kmalu po prevozu v bolnišnico je umrl.

Smrtna nesreča na ladji. Na nekem parniku, ki se je ustavil v triestejskem pristanišču,

je kurjač Nikola Vuhov iz Triesteja padel s krova skozi odprtino v notranjost ladje. Poškodovan se je tako, da je kmalu umrl.

Iz Gorenjske

Novi vodja Koroške tujskoprometne zveze. Državni tajnik za tujski promet v Nemčiji Hermann Esser je kot predsednik Državne tujskoprometne zveze razrešil dozdajšnjega vodjo Koroške tujskoprometne zveze vladnega svetnika Pawlovskega. Na njegovo mesto je postavljen pokrajinski uradni vodja dr. Pogatschnigg.

Pouk na višji šoli za mladeniče v Kranju (na prejšnji državni realni gimnaziji) se je začel v sredo 21. t. m. Pouk je dopoldne in popoldne.

Nova grobova. V Kranju je umrl znani zdravnik g. dr. Globočnik, v visoki starosti 85 let. V Rakovci je pa umrl ugledni gostilničar g. Aloiz Intihar. Blag jima spomin!

Iz Spodnje Štajerske

Velika kmetijska razstava v Mariboru. Od 1. do 8. februarja bo v Götzovi dvorani v Mariboru prirejena velika kmetijska razstava. Lani je bila taka razstava v Celju. V Mariboru bo še izpopolnjena. Sadijarska in vinarska šola v Mariboru bo prikazala na razstavi sadjarstvo in vinarstvo Spodnje Štajerske. Razstavi bo priključen tudi vaški kino z mnogimi poučnimi in zabavnimi filmi.

Zborovanje udeležencev prve svetovne vojne v Ptuj. V dvorani Nemškega doma v Ptuj se je zbralo te dni nad 800 udeležencev prve svetovne vojne. Mnogi so prišli z odlikovanji na prsih. Vodja Blasch je govoril o velikih žrtvah, ki so jih doprinesli vojaki v prvi svetovni vojni, zlasti v bitkah pred Verdunom in na Marni. Njihove žrtve pa niso bile zaman. Iz te borbe je vstal mož ki je združil nemški narod v veliko in mogočno državo. S počastitvijo vseh v svetovni vojni padlih je bilo zborovanje zaključeno.

Zapisnega mladega učiteljstva. Dne 5. t. m. je prispelo v Celje 22 mladih učiteljev in 21 mladih učiteljic, da nastopijo službo na posameznih šolah celiskega okrožja. Sprejel jih je komisar Dorfmeister, ki jim je predložil bodoče naloge. Nato je govoril šolski poverjenik Dukar.

Prerana smrt v Celju. Nedavno so pokopali na celiskem okoliškem pokopališču gimnazijsko šestošolko gđ. Dragico Pajkovo, hčerko znanega celiskega industričarja g. Karla Paika. Umrla je za vnetjem slepiča. Na zadnji poti so jo spremljali sošolci in mnogo ljudstva. Hudo prizadeti družini iskreno sožalje!

Smrtna obsodba zaradi roparskega umora. V božični noči je bil v Smolniku pri Rušah zavratno umorjen gozdni delavec Friderik Jurešič. Po treh dneh so izsledili roparskega morilca v osebi 26letnega brezposelnega Martina Hameršaka. Zdaj je bil Hameršak pred sodiščem obsojen na smrt.

Iz Hrvatske

V državno službo sta bila prevzeta: profesor Mirko Sevnik na državno gimnazijo v Sisku in Fran Ravnikar na gimnazijo v Sarajevu.

Zagreb ima 14 župnij. Z novim letom so dobili v Dubravi na področju Zagreba štiri najstarejšo župnijo. Vodstvo župnega urada opravlja kapucini.

10 dekagramov sirovega masla na mesec. Urad za razdelitev mleka in mlečnih izdelkov v Zagrebu ima za tekoči mesec na razpolago 23.475 kg masla. Ker se je za maslo prijavilo 230.000 oseb, ga bo vsak prosilec dobil po 10 dkg.

Iz Srbije

Nova upravna razdelitev Srbije. Te dni je bil od vlade izdan zakon, po katerem se Srbija razdeli v 14 okrožij. Sedeži okrožij so nastopni: Petrovgrad, Beograd, Valjevo, Zaječar, Kragujevac, Kraljevo, Kruševac, Leskovac, Kosovska Mitrovica, Čuprija, Niš, Požarevac, Užice in Šabac. Postavljeni so bili tudi istočasno že okrožni načelniki.

Predsednik srbske vlade okrožnim načelnikom. Na vse okrožne načelnike je imel predsednik srbske vlade Nedić daljši govor,

v katerem je najprej govoril o važnih nalogah, ki jih bodo okrožni načelniki imeli v Srbiji. Znova je naglasil dejstvo, da je spričo treznosti srbskega naroda zdaj komunizem čisto zatrt. Dalje je govoril o važnosti občinskih odborov in še prav posebej poudarjal, da se morajo novi okrožni načelniki pobrigati za številne begunce. Glavno načelo naj jim bo: Vse za Srbe, vse za srbski narod, ničesar proti njemu.

Nove srbske znamke. V kratkem pridejo v Srbiji v promet nove portovne znamke in pismenske znamke s sliko samostana Žiča.

Begunci v Srbiji bodo dobivali mesečno denarno pomoč. Uredba, ki je izšla te dni, pravi, da bodo dobili redno mesečno denarno pomoč vsi državni in banovinski uslužbenci in upokojenci in njihove družine, uslužbenci imovinskih občin, mestnih in občinskih uprav kakor tudi te vrste upokojenci in njihove družine. Uredba velja za vse, ki so bili primorani, da se nastanijo na srbskem upravnem področju. Višina denarne mesečne pomoči je brez ozira na draginjski razred, v katerem je kdo bil, določena takole: od I. do III. položajne skupine mesečno 2500 din; za IV. in V. skupino 1750 din; za VI. in VII. skupino 1500 din; za VIII., IX. in X. skupino 1500 din; za služitelje 800 din. Poleg tega pripada vsakomur še mesečno po 300 din za vsakega begunskega zakonskega ali pozakonjenega otroka do 16 let starosti. S tem bo gotovo mnogim zelo pomagano.

Mož, ki se pozimi koplje, je policijski narednik Crnjanski iz Beograda. Gre se vsak dan v Savo kopat. Številni gledalci ga občudujejo. Če pomislimo, da je zadnje čase toplina stalno pod ničlo in da mož ostane v vodi po celih 20 minut in potem leže v sneg, je gotovo občudovanja vreden. Crnjanski je znan sportnik.

Božičnica v Zaječaru. V Zaječaru živi nekaj nad 100 Slovencev, med njimi 18 učiteljskih rodbin. Ponašanje prebivalstva do Slovencev je vse hvale vredno. Kolikor le dopuščajo razmere, jim pomagajo dobrodušni Zaječarci. Predsednik mestne občine arhitekt g. Ilija Djordjević ima posebno razumevanje za želje in potrebe. Zavoljo skupne pomoči so Slovenci osnovali svoje društvo in izbrali odbor. Predsednik je g. Sirk Albert, slikar po rodu iz Trsta. Kot tajnik uspešno vodi svoje posle g. Jaka Slokan iz Braslovč. Pod njunim vodstvom so rojaki utrdili svoj položaj v Zaječaru. Nezaposleni se hranijo v skupni kuhinji, ki jo vzdržuje mestna občina. Božič so rojaki v Zaječaru praznovali v omenjeni kuhinji. S pomočjo mestne občine in z lastnimi darovi so imeli precej polno mizo dobrot. Pred umetniško izdelanimi jasecami (delom gg. Miloša Lojka in Franca Hribernika) so v zboru zapeli »Sveto noč«. Otroci so deklamirali več ganljivih pesmic. Nekaj teh je spisala gđ. Metka Rainerjeva. Šolski upravitelj g. Metod Požar je krepko poživil spored z vrsto slovenskih narodnih pesmi. Pestri spored je zaključil predsednik g. Albert Sirk s podelitvijo spominke zahvalne slike (njegovo delo) g. župaru.

Hud mraz v Srbiji. Tudi iz Srbije prihajajo poročila o nenavadno ostri zuni, ki znatno ovira vsak promet. Zaradi hudega mraza so omejitve števila vlakov, v nekaterih krajih pa so zaprti tudi šole, ker ne morejo dobiti dovolj potbenega kuriva za ogrevanje prostorov. Te dni so zaprti tudi niško gimnazijo in se bodo učenci morali odslej sami učiti na svojih domačih, od časa do časa pa jih bodo obiskovali profesorji in jim posamezne predmete na domu razlagali, kjer jih bodo tudi izpraševali.

»Oh, Janko moj, česa naj se bi bala, saj si ti pri meni!«

Vendar je Hanka spreletaval nekak mraz. Drvela sta dalje čez hribe, čez vode in čez skale. Pa se spet oglasi Janko:

»Mesec žalostno blešči,
duša pa leti.

Zvezde tožno svetijo,
dušo kličejo.

Hanka, ali te ni strah?«

»Oh, Janko moj, saj sem pri tebi, česa naj bi se bala?«

In zatrepetala je po vsem telesu kakor listič. Drvela sta in drvela dalje, a veter jima je cvilil okrog glave. Janko je še enkrat zaklical:

»Mesec žalostno blešči,
duša pa leti.

Zvezde tožno svetijo,
dušo kličejo.

Hanka, ali te ni strah?«

»Oh, ne bojim se, ne bojim se!« in še tesneje se ga je oklenila. Drvela sta divje, zato se je bala, da bi je veter ne vrgel raz konja.

Pred njima se je pojavilo pokopališče. Belec je preskočil nizko ograjo in izginil izpod njiju ko megla. Ljubi z deklico je obstal pred odprtmi grobom. Hanka je osupnila, zobje so ji zašklepetali. Ljubi ji je pokazal grob in rekel:

»Zdaj sva doma, moja ljuba, vlez se v posteljo, s katere si me zbudila.«

»Vlegla se bom,« je rekla, »vlegla se bom, toda prvi pojdi ti, da bom vedela, na katero stran naj se vlečem.«

Hop! je skočil on prvi v grob, a ona je vrgla za njim svoj plašč, nato pa planila v noč in bežala z vso silo svojih mladih nog. Ko je predirjala že precejšen kos pota, se je hotela malce odpočiti, kajti bila je vsa zasopla. Obleka je visela od nje vsa raztrgana in noge so ji krvavele. Kakor hitro pa je sedla, je začela za seboj peketanje konjskih kopit, da se je zemlja tresla. Hitro je vstala in se ponovno pogrnala v beg. Na srečo je uzrla luč v neki koči.

»Le hitro noter!« si je rekla in tresčila vrata za seboj.

Toda strah in groza! V hišici ni bilo žive duše, le mrlič je ležal sredi sobe na dveh belih deskah — in ta je bil znan čarovnik. Mraz jo je prešinil po vseh udih. Hitro plane na peč in se potuhne v kotu.

Kmalu se je pojavil ljubi na belcu in potrkal s pestjo na vrata:

»Odpri, mrtvi, mrtvemu, prihajam po živega!«

»Potrpi, naj vzdignem nogo!« se je oglašil na deskah ležeči in stegnil nogo k tlom.

Hanka je spoznala glas mrtvega in mraz jo je stresel.

»Odpri, mrtvi, mrtvemu, prihajam po živega!« je potrkal ljubi zunaj še srditeje.

»Potrpi, naj vzdignem tudi roko!« se je odzval mrtvi in vzdignil roko.

»Odpri, mrtvi, mrtvemu, prihajam po živega!« je zagrmel tretjič, da se je koča zazibala.

»Potrpi, naj vzdignem še glavo!« je rekel mrtvi.

Zatem je začel dvigati glavo, nato se je polagoma spravil na noge in šel odpirat, a Hanka so stopale potne srage na čelo.

Zdajci so se odprla vrata, ta hip je že tudi ljubi z drugim mrličem zapraskal po peči. Še trenutek in doseže jo. Toda zdajci je zaplatal petelin s krili in zapel glasno svoj kikiriki. Ljubi se je zgrudil, a čarovnik se je razlil v smolo. Toda tudi Hanka je tako prevzel strah, da so jo zjutraj našli mrtvo. Pokopali so jo z njenim ljubim v en grob.

A. H. Škulcety

Mrteo ženin

Zivela sta nekoč lep mladenič in brhko dekle. Silno rada sta se imela in morala bi se v kratkem poročiti. Toda med tem je nastala vojna; mladenič je moral opasati sablo in odriniti z drugimi na vojno. Poslavljaljoč se je svojo obljubo na kolenih zaprisegel, da ga bo čakala sedem let in sedem tednov.

Vojna je končala s srečnim koncem in dekleta so veselo pozdravljala vrnivše se izvojlence. Tudi Hanka je prihajala na prag čakati svojega Janka. Toda dragi Janko ni prišel. V zli slutnji je povpraševala vračajoče se vojaške, toda nihče ni vedel o njem ničesar povedati. Ubožico je trla silna žalost, čisto jo je bilo videti objokanih oči. Čas je potekal in dekleta so se druga za drugo omožila, le Hanka ni niti mislila na možitev. Številne snubce je po vrsti odbila in čakala le svojega ženina.

Počasi je minilo sedem let, toda njenega ljubega še ni bilo nazaj. Spet so prihajali snubci, a ona se še ni odločila, kaj naj bi storila. Imela je in ni imela volje omožiti se, kajti mislila si je: »Če vzamem tega ali onega, zatem pa pride lahko moj pravi, bo to hudo. Če pa se odrečem vsem snubcem in moj ljubi ne pride, tudi ne bo dobro.«

V tej razdvojenosti se je zatekla k stari vedeževalki.

»Bog vam daj dober večer, stara mati!« se je lepo poklonila vedeževalki.

»Bog daj, Bog daj!« se je odzvala starka.

»Kaj te je privedlo k meni, dekle?«

»Povejte mi, ali bom še kdaj videla svojega milega. Ko je odhajal v vojno, me je zaprisegel na kolenih, da ga moram čakati sedem let in sedem tednov. Le, če se do takrat ne vrne, se lahko omožim z drugim. Zdaj je sedem let že minilo, tudi teh nekaj tednov bo kmalu konec. Povejte mi, ali naj ga še čakam?«

Starka je poslušala, naposled pa jo je vprašala:

»Ali imaš res rada svojega dragega?«

»Rada ga imam,« je vzdihnilo dekle.

»No, rada ga imaš,« je zamrmrala. »Ali bi ga rada še videla?«

»Rada, prav rada!«

»Dobro,« je dejala starka, »lahko ti pomagam. Tam na starem pokopališču na desni strani pod zidom leži človeško rebro; pojdi,

dekle, po tisto rebro. Zatem stopi k reki, zajmi trikrat vode, vsuj v lonec tri prgišča peska in ga pristavi k ognju. Dodaj še tri prgišča kaše in to zmes mešaj potem s človeškim rebrom od enajste ure do polnoči. Tedaj se ti prikaže on, dekle moje, prikaže se, četudi je že pod zemljo.«

Hanka je šla naravnost na pokopališče. Pod zidom je uzrla človeško rebro. Srce ji je glasno utripalo, mraz jo je spreletaval po životu, vendar se je opogumila, pobrala rebro, ga zavila v bel robček in zbežala z njim proti domu. Tu je vzela lonec, se napotila k reki, zajela vodo in nasula vanj peska. Ob enajstih je zakurila v ognjišču, nasula v lonec kaše, nato lonec pristavila k ognju in mešala zmes s človeškim rebrom.

Ogenj je prasketal, kaša je vrela, ona pa je mešala brez prestanka. Zdajci se je začel iz lonca glas: »Pojdi, pojdi, pojdi!«

Njen ljubi, pokopan v tujini, je to slišal, skočil iz groba, zajahal belca in zdrvel kamor ga je klical glas.

Hanka je vztrajno mešala, a kaša je žlobudrala: »Pojdi, pojdi!«

Zdajci je Anka zaslišala pred hišo udarce kopit in njen ljubi je potrkal na okno:

»Odpri, ljubica, ljubemu!«

Hanka je osupnila in rekla:

»Pozdravljen! Oh, kako težko sem te čakala. Stopi v hišo!«

Veter je cvilil in treskal z okni. Ljubi pa ji je dejal:

»Obleci se dobro, ljuba, dolga pot je še pred nama.«

Ona pa ga je zaprosila:

»Pomudi se nekoliko, vsaj do jutri!«

Janko pa je le poudarjal svoje, češ da se mora do polnoči vrniti nazaj. Nekaj časa je oklevala, nato pa si je ogrnila plašč, stopila iz hiše in sedla k njemu na konja.

Belec se je spustil v dir; kot vihra je drvel nezadržno čez hribe in doline. Med potjo se je ljubi okrenil k svojemu dekletu:

»Mesec žalostno blešči,
duša pa leti.

Zvezde tožno svetijo,
dušo kličejo.

Hanka, ali te ni strah?«

× **Mož, ki ima nad sto sinov, hčerk, vnukov in vnukinj.** V slovaški vasi Tupesu živi lončar Franc Uredničnik, ki mu pomaga pri delu 22 otrok. Še številnejša je pa družina drvarja Vincenca Dvoračka v Dačicu na Moravskem. Mož je že tretjič oženjen in s svojimi tremi ženami je imel 29 otrok, ki so vsi živi. Večina je že davno poročena in ima že mnogo otrok. Dvoraček ima že 75 vnukov in vnukinj. Njegova rodbina šteje torej nad 100 članov. Star je 85 let, pa je še vedno čil in krepak.

Majhna riba, a najbojevitejša med ribami

Na splošno so majhne ribe miroljubne živali. Živahna, ne več ko osem centimetrov dolga ribica, ki živi v sladkih vodah Vzhodne Indije, pa je pravo nasprotje miroljubnih živali. Prav pogosto kaže svojo bojevitost in se s svojim nasprotnikom spopade tudi do krvi, če je treba. Človek pa je tudi v tej izredni lastnosti male ribe poiskal svoj vir dohodkov. Kakor na primer prireajo petelinje boje, da se na njih naslaja občinstvo, tako uprizarjajo v Siamu boje tudi med ribami, boje, ki zanje vlada med občinstvom izredno zanimanje. Tudi stav, katera ribica bo zmagała, ne manjka. Nekateri gredo pri tem tako daleč, da zapravijo na teh stavih vse svoje premoženje in jih pamet sreča šele tedaj, ko so jih te presnete ribice spravile že čisto na beraško palico.

Betta pugnax, kakor se imenuje ta živalca z latinskim imenom, je res čudna ribica. Po svoji zunanosti ni nič kaj posebnega. Celo zelo skromna je na pogled in medlosvetle barve. Kadar pa napade svoj plen ali se drugače bori za obstanek, naenkrat svojo barvo čisto spremeni. Kakor da bi se preoblekla v živo pisano svatovsko obleko, tako vsa žari. Oči svetilnih gledalcev se pasejo na teh bojevitih tekmovalcih v steklenih posodah, na teh ribicah, ki imajo vsaka svojo značilno pisano barvo, da jih ljudje vedno lahko ločijo, ko je boj med njimi v polnem teku.

Predstave pa niso vse enake. Ravna se po tem, koliko se zanje plača in kolikšne so stave. Najnavadnejša predstava je tedaj, kadar denje dva takšni ribici vsako v svojo stekleno posodo, postavljeno drugo tik druge. Ko se obe nasprotnici opazita, kar zažarita od medsebojnega sovraštva in začeta naskakovati druga drugo, seveda skozi steklo. Za zmagovalko razglase tisto, ki od besnosti dobi lepšo barvo. Včasih si privoščijo tudi to zabavo, da pred razjarjeno ribico v stekleni posodi postavijo zrcalo, in se neumna živalca potem neusmiljeno zaletava v svojo podobo v zrcalu.

Dostikrat pa takšne predstave kažejo resničen boj. Po dve takšni bojeviti ribici spuste v stekleno posodo, da se borita na življenje in smrt. Boj traja tudi po več ur, preden katera izmed njiju ne omaga. Dostikrat se tudi zgodi, da bojeviti nasprotnici započita svoje ostre zobe druga v drugo in da obe obležita na bojišču.

Življenje rastlin in živali je različno

Dolgost življenja posameznih rastlin in živali se giblje v nenavadno širokih mejah. Nekaterim rastlinam je namenjeno silno kratko življenje, tako da si njih rojstvo in smrt takorekoč sledita neposredno drug za drugim. Poznamo pa na drugi strani spet takšne rastline, katerih življenje je izredno dolgo.

Med rastline, ki jim je usojeno najkrajše življenje, spadajo alge, gobe, razna zelišča in žita. Med tistimi, ki dosežejo izredno visoko starost, je zlasti tako zvana orjaška sekvoja, ki doseže visokost 12 metrov in obod debla pri tleh 10 m. Stara pa postane tudi do 5000 let. Smreka, bor in cipresa dočakajo včasih starost do 400 let. Bukve brez posebnih težav dočakajo 90 let.

Nekatere vrste hrastov dočakajo dostikrat tudi celih 1000 let.

Prav tako različna je življenjska doba raznih živali. Največjo starost dočakajo menda plazilci in dvoživke, med njimi zlasti želve. Do 300 let stara želva ni nikaka posebnost. Med sesalci doživi najvišjo starost menda sloni (do 200 let), med ptiči jastrebi (103 let), orli (104 let), sokol, velika uharija, papiga, labod in krogar (100 let). Zavidljivo visoko starost do-

čakajo tudi gosi (80 let), štoklja (70 let), golob, galeb, žerjav in raca (do 50 let). Prav tako stari so lahko tudi konj, osel, medved in kanela. Največ 40 let dočeka med sesalci povodni konj, od plazilcev in dvoživk pa krokodil in krastača. Kvečjemu 30 let živi severni ježen, do 25 let lev, tiger, bober, cebra, krava in divji prašič, do 20 let domači prašič, kočka in številni majhni ptici. Kanarček doseže včasih celo 25 let starosti. Življenjsko najodpornjši pa je med malimi ptiči vrabec, ki doživi tudi do 60 let. Nekoliko krajše življenje je usojeno volku (15 let), lisici (do 10 let), veverici (do 12 let), malim plazilcem (do 12 let), psu in močeradu (do 12 let), zajcu (do 8), mački (do 10), in domačemu kunecu (do 7 let).

V primeri s temi živalmi pa je življenjska doba rib dosti daljša. Ugotovljeno je, da razne ribe dosežejo starost nad 100 let. Najdaljše življenje je, kolikor je doslej dognano, usojeno ščukam, krapom, jesetrom in kitom.

Zelo malo časa žive žuželke. Tako je na primer tako imenovanim muham enodnevnica usojeno živeti le nekaj ur. Mnogo vrst metuljev živi tudi le nekaj dni in navadno pogine že, ko zleže jajčeca. Žuželke v splošnem žive le v toplejših letnih časih in nekatere odnesejo že prve mrzle sane. Prav malo je izjem med žuželkami, ki bi preživele eno ali več zim. Do 15 let ostanejo pri življenju le samice nekaterih vrst mravelj. Pet let živi tudi matica pri čebelah in pri termitih, medtem ko čebele delavke žive komaj šest mesecev. Trotje pa še toliko časa ne. Razmerno zelo dolgo žive mrhobranci (do 11 let). Pijavke se drže pri življenju tudi do 27 let, trakulja pa celo do 35 let. Pijavke spadajo torej med izredne trdoživke.

Nevarno je iskanje biserov v morju

Kdo se spomni ob pogledu na zlat prstan črncev, ki se dan za dnevom mučijo v globokih rovih zlatih rudnikov, kjer po praških zbirajo zlato! Ali je komu, ki nosi iglo z diamantom, mar za ljudi, ki za goli obstanek vse življenje rijejo po kimberleyških pustinja? Se mar katera dama z biserno ogrlico zaveda, koliko neizmernega truda je veljal vsak droben dragulj iskalce biserov?

Med dragulji pripada posebno mesto biserom. Biseri so že od najstarejših časov dragocenost, ki si jo lahko privoščijo le premožnejši ljudje. Razen tega se pa biserom pripisujejo razne skrivnostne lastnosti in zagonetni vplivi na usodo, kar še bolj množi njih dragocenost. Biseri so dragocen zaklad. Ne opevajo se zaman v indijskih in perzijskih pesmih biserne orglice in diademi kraljev in maharadž, ki se ne dajo odkupiti z milijoni zlata. Biserna ogrlica imajo že od nekdanj privlačno moč tatov.

Draguljarji razlikujejo več vrst biserov: bisere z otoka Tahitijsa, med katere spadajo vsi biseri, nabrani v Oceaniji, potem japonske bisere, bisere s Ceylona in kalifornijske bisere. Vsi ti biseri imajo v pretežni večini okroglo obliko. Za najlepše veljajo čisto beli, mnogo pa je med njimi sivih ali modrih. Vseh vrst biseri pa se seveda na debelo ponarejajo in čisto prav odlično. Umetno jih goje Japonci. Čeprav ti biseri hitreje nastajajo, so vendar tudi zelo lepi. Obilna najdišča umetno gojenih biserov so v zalivu Agu. Iskanje teh biserov je poklic domačink, tako imenovanih »hčerke morja«, ki so vse izvrstne plavalke.

Najlepše je opazovati iskalce biserov na otoku Thursdayju med Novo Gvinejo in Avstralijo. Zunaj ob obrežju plavajo nešteti čolni, zlasti okrog velikih stebrov, ki označujejo najizdatnejša najdišča. V morje se potaplja

Polinezijci, Melanezijci, najvztrajnejši med njimi pa so Japonci. Nekateri iščejo bisere na lastno roko, drugi, ki so v službi velikih podjetij, pa za stalen zaslužek. Vsi so izvrstni plavalci in še boljši potapljači, ki lahko ostanejo po 70 sekund do poldruge minute pod vodo. Ta čas zadošča, da nabere potapljač kakšnih 30 bisernih školjk in jih postavi v košarico, ki jo tovariši z vrvjo potegnejo iz vode.

Potapljači so razmerno dobro plačani ljudje, ker je njihov posel zelo naporen in nevaren. Često počli kateremu bobnič v ušesu zaradi vodnega pritiska ali pa mu stisne pljuča, da začne bljuvati kri. Potapljači pa so tudi v večni veliki nevarnosti pred morskimi psi.

Nabrane biserne školjke takoj odpro in preberejo. Iskalec ima pravico do tretjine vseh biserov, ki jih je dvignil iz morja. Vendar pa ti preprosti ljudje ne znajo ceniti dragocenosti. Za vse napore in prestane nevarnosti jim ostanejo manj vredni biseri, dragocenejši pa romajo na svetovne trge, kjer se trga zanje imovitejši ženski svet.

× Na vzhodnem bojišču je padel nemški generalni major Rihard Hermann, brigadni vodja oboroženih oddelkov SS. Že v prvi svetovni vojni je bil odlikovan z železnim križcem prve in druge stopnje. To odlikovanje se je v tej vojni ponovilo. Razen tega je prejel vojni zaslužni križec. Padel je 27. decembra pri nekem napadu sovjetskih čet na njegovo postojanko.

× Tuji delavci v Nemčiji. Število tujih delavcev, ki so zaposleni v Nemčiji, znaša, kakor poročajo iz Berlina, 2.139.553, med njimi je 72 odstotkov moških. Po narodnosti so na prvem mestu Poljaki, ki jih je 1.007.610; sledijo Italijani, ki jih je 271.667, iz Češko-Moravske je 140.052 delavcev, iz Belgije 121.591, iz bivše Jugoslavije 108.791, iz Holandske 42.965, iz Slovaške 80.037, iz Francije 48.567, iz Madžarske 34.000, iz Danske 28.895, iz Bolgarije 14.578, ostalih 189.919 pa je iz Norveške in Španske.

× Pet milijonov let staro drevo, ki pa seveda ne rase več. Na najstarejši tehnični visoki šoli sveta, na rudarski akademiji v Freibergu, je ustanovil profesor Stutzer l. 1927. zavod za preučevanje goriva. Zavod ima med drugim pet milijonov let staro drevo juniperus. Drevo meri v premeru 2.50 m, težko je pa 120 metrskih stotov. Našli so ga v rudniku rjavega premoga pri Seftenbergu na Brandenburškem.

× Vlak je zgorel v predoru. V bližini San Sebastiana v Španiji je zgorel tovorni vlak v predoru. Kolikor so mogli ugotoviti doslej, je požar nastal na ta način, da je drog, ki je močel iz enega izmed voz, zašel ob vod visoke napetosti v predoru in ga pretrgal. Nastal je kratek stik in silen plamen je dvignil v vozove, ki so bili natovorjeni s plutovino. Ogenj se je razširil z bliskovito naglico na petnajst voz in jih uničil. Osebe se skušalo zaman obvladati požar. Zaradi gostega in jedkega dima je bilo reševalcem nemogoče vdreti v predor, kjer je ogenj razen na lokomotivo in nekaj vozovih, ki jih je lokomotiva potegnala iz predora, do kraja opravil svoje delo.

× Povečanje peg na soncu. Proti večeru 26. decembra so opazili zvezdoslovci, da so se povečale pege na soncu. Sončne pege niso nič drugega ko liakaste tvorbe, iz katerih bljuvajo žarki plamenov ki jih lahko vidimo s prostim očesom ob sončnem mraku.

× Brezmesni dnevi na Madžarskem. Od 20. t. m. so na Madžarskem v torek, sredo in petek brezmesni dnevi. V ponedeljek so preprosto prodaja svinjskega telečjega in ovčjega mesa. Torek ostane v vseh gostiščih dan kosila iz enega lonca. V bodoče bosta samo sobota in nedelja brez mejeitev. Druge dneve in praznika sta dovoljena vse dni v tednu.

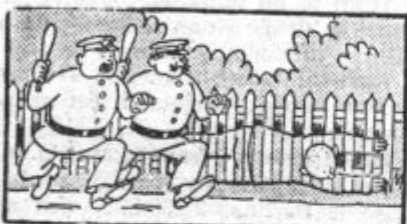
× Petletni otrok že četrto leto brez prestanka spi. Marija Helena Reardon iz Chicaga zdaj že četrto leto neprenehoma spi. Vsa štiri leta so se zdravniki vneto ukvarjali s tem primerom. pa čudno uganko še niso mogli razložiti. Skoro vsi brez izjeme so prepričani, da se deklica ne bo nikdar več prebudila. Stara je zdaj šele pet let. Zaspala je že l. 1938. Razume se, da ji morajo umetno dajati hrano.

V sili žre urag muhe

Vlomilec iz Sing-Singa je ušel in v beg na polje slepo poletel. Le kam v obleki takšni naj zbeži, da ga oko postave ne dobi?

Na mah rešilna misel ga prešine, k ograji bliskovito se prisline. Zda uniforma žalostna lepo v rešitev služi kazniencu samo.

Od lat se jetnik malo razikuje, ko mimo dvoje paznikov prihruje in dalje od ograje jo ulije, lepu pa za njima lice sije.

MODRUJETA

Prvi: »Na svetu je mnogo reči, pred katerimi je treba zatisniti oči.«

Drugi: »Tako na primer, kadar se umivaš z milom.«

PRED SODIŠČEM

Sodnik: Ali ste bili že kdaj kaznovani?

Obtoženec: »Že pred desetimi leti.«

Sodnik: »Pozneje pa ne več?«

Obtoženec: Ne, gospod sodnik.«

Sodnik: »Kaj pa ste počeli ves ta čas?«

Obtoženec: »Sedel sem.«

NEVAREN LED

Miha: »Kje pa si se seznanil s svojo ženo?«

Gasper: »Na d-sališču.«

Miha: »Da, sed je zmetem nevaren ...«

ZALETELO SE JI JE

Mati: »Ko sem bila toliko stara, kakor si ti, mi moja mati ni dovolila, da bi ostajala zvečer tako dolgo zunaj, kakor ostajaš ti.«

Hči: »No, ti si pa imela res čudno mater.«

Mati: »Molči! Boljšo že kakor ti!«

O PREŠERNU

O Prešernovem življenju se pri nas mnogo piše. Nekega dne je vstal Prešeren iz groba in stopil v neko ljubljansko knjigarno. Pregledoval je različne spise o sebi in vprašal prodajalca: »Čujte, o katerem Prešernu pa pišejo te knjige?«

MLEKO

Boštjanček je bil na obisku pri sorodnikih na deželi in je prisostvoval molži.

»No,« mu je dejala dekla, ki je molzla, »najrajši bi ga kar zdajle pil, kaj ne?«

»Ne, ne,« se je branil Boštjanček, »pri nas v mestu ga dobivamo iz lepe prodajalne, ne pa iz takšne umazane krave!«

PODEŽELSKI REDAR

Stražnik: »Z menoj morate na občinski urad.«

Avtomobilist: »Zakaj pa?«

Stražnik: »Pozabil sem tam naočnike, a brez njih ne morem prečitati vaše legitimacije ...«

PRIJATELJICI

Valpurga: »Ti se vse preveč pudraš, draga Kunigunda.«

Kunigunda: »Kaj hočeš, če pa moški ne marajo neposlikane resnice!«

SVIDENJE

Neža: »Gospa Jera, kako ste se vi izpremenili ta tri leta, odkar vas nisem videl! Komaj sem vas spoznala.«

Jera: »Jaz sem vas pa takoj spoznala po vaši obleki. ...«

× Pri 29 letih še zmerom rase. Devetindvajsetletna Suzana Tegucigalpa iz Argentine je visoka dva metra in deset centimetrov. Zdravniki so o njej povedali, da kljub tej njeni izredni višini še ni nehala rasti. Nedavno je bila operirana na žlezi, ki uravnava rast. Zdravniki so pri tem videli, da je pri njej ta žleza dosti močnejše razvita kakor pri drugih ljudeh. Suzana se zaradi svoje izredne višine počuti zelo nesrečno. Skoro zmerom se drži doma, da se ljudje na ulici ne bi preveč ozirali za njo in se ji smejali. Suzanine roke in noge so res strahovito dolge. Zdaj pravijo, da se bo nesrečnica dala znova operirati. Zdravniki naj bi ji izrezali ali vsaj zmanjšali nekatere žleze. Nadeja se, da po tej operaciji ne bo več rasla.

× Tudi na Portugalskem sta samo dve vrsti kruha. Z različnimi omejitvami vojna tudi Portugalski ne prizanaša. To dokazuje poročilo iz Lizbone, ki pravi, da se je portugalska vlada odločila zaradi zmanjšanja uvoza živil uvesti slabši kruh, kakor pa so ga Portugalci dozdaj jedli. Odslej bodo portugalski peki pekli le še dve vrsti kruha. Zaenkrat so še zavrnili predlog za uvedbo ene same vrste kruha, torej enotnega kruha, kakršnega poznamo po drugih evropskih deželah, kjer je vpliv zdajšnje vojne večji.

MALI OGLASI

KMECKO DEKLE pridno, pošteno, ki se razume pri kravah, sprejemem. — Ponudbe pod »Dobro plačam« na upravo »Domovine«.

KOŽE od domačih zajcev, veveric, domačih mačk, lisic, dihurjev, kun, vider — kupuje L. ROT, krznarstvo, Ljubljana, Mestni trg 5.

ROBIDOV LIST lahko nabirate vso zimo in doma sušite. Kupuje in najboljšje plača vedno Grom Jože, Ljubljana, Tržaška cesta 11.

VEČ HARMONIK novih in rabljenih ugodno proda PROMET, nasproti Križevniške cerkve.

KUPIM SMOLO — SMREKOVO, BOROVO — po najvišji dnevni cen, kakor tudi ČEBELNI VOSEK in VOŠČINO. — BULO FRANJO, farmacevtski zavod, Mirna.